

Міжнародна
організація
праці

ФОРМУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ТА ГІГІЄНИ ПРАЦІ В ШАХТАХ

Керівництво з Конвенції про безпеку та гігієну праці в шахтах,
1995 (№ 176) та Рекомендації, 1995 (№ 183), а також з інших
міжнародних стандартів щодо безпеки та гігієни праці в шахтах

БЕЗПЕКА ТА ГІГІЄНА ПРАЦІ

ГРУПА ТЕХНІЧНОЇ ПІДТРИМКИ З ПИТАНЬ ГІДНОЇ ПРАЦІ І БЮРО МОП ДЛЯ КРАЇН СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Формування превентивної культури безпеки та гігієни праці в шахтах

Керівництво з Конвенції про безпеку та гігієну праці в шахтах, 1995 (№ 176) та Рекомендації, 1995 (№ 183), а також з інших міжнародних стандартів щодо безпеки та гігієни праці в шахтах

Група технічної підтримки з питань гідної праці і Бюро МОП для країн Східної та Центральної Європи

Авторське право © Міжнародна організація праці, 2018
Вперше опубліковано у 2018 р.

На видання Міжнародного бюро праці поширюється видавниче право згідно з Протоколом № 2 Загальної конвенції про авторські права. Однак короткі витяги з них можуть передруковуватися без спеціального дозволу за умови зазначення джерела. Звернення щодо передруку або перекладу потрібно надсилати до Відділу публікацій МОП (видавничі права та дозволи) за адресою: International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland або електронною поштою: rights@ilo.org. Міжнародне бюро праці вітає такі звернення.

Робити копії даної публікації можуть бібліотеки, інститути та інші користувачі відповідно до умов виданої їм для цих цілей ліцензії. Для того щоб знайти у своїй країні організацію з питань отримання права на копіювання публікацій, відвідайте сайт www.ifrro.org.

Формування превентивної культури безпеки та гігієни праці в шахтах: Керівництво з Конвенції про безпеку та гігієну праці в шахтах, 1995 (№ 176) та Рекомендації, 1995 (№ 183), а також з інших міжнародних стандартів щодо безпеки та гігієни праці в шахтах. Міжнародне бюро праці – Київ, 2018 р.

ISBN: 978-92-2-830912-6

Also available in English:

Building a Preventative Safety and Health Culture in Mines: A guide to the Safety and Health in Mines Convention, 1995 (No. 176) and Recommendation, 1995 (No. 183) (ISBN: 978-92-2-129684-3; 978-92-2-129693-5 (web pdf)), ILO Office for Turkey – Ankara, 2017

Найменування, які використовують у публікаціях МОП, відповідають практиці ООН, а подані в них матеріали не означають відображення будь-якої точки зору Міжнародного бюро праці на легальний статус країни, регіону чи території або їх влади, а також демаркації їхніх кордонів.

За погляди, відображені в опублікованих авторських статтях, дослідженнях та в інших матеріалах, відповідають виключно їхні автори, а публікація не означає погодження з цими поглядами з боку Міжнародного бюро праці.

Посилання на найменування фірм чи комерційних продуктів або процесів не означає їх схвалення з боку Міжнародного бюро праці, відсутність згадування певної фірми, комерційного продукту чи процесу не свідчить про їх несхвалення.

Публікації та цифрові продукти МОП можна отримати через основні мережі книготоргівлі або платформи цифрового розповсюдження, або замовити безпосередньо через ilo@turpin-distribution.com. Для отримання додаткової інформації відвідайте наш веб-сайт: www.ilo.org/publns або зв'яжіться з нами за адресою: ilopubs@ilo.org.

Надруковано в Україні

Зміст

1. Вступ	5
2. Обов'язки уряду	7
2.1. Національна політика у гірничій галузі промисловості	7
2.2. Загальні заходи застосування	8
2.3. Конкретні випадки застосування.....	11
3. Обов'язки роботодавця.....	13
3.1. Загальні обов'язки	13
3.2. Конкретні організаційні та проектні обов'язки	14
3.3. Конкретні операційні обов'язки	17
3.4. Конкретні обов'язки у випадку робіт, коли працівники зазнають впливу фізичних, хімічних і біологічних небезпечних факторів.....	21
4. Права та обов'язки працівників та їхніх представників	25
4.1. Права працівників.....	25
4.2. Обов'язки працівників	27
4.3. Права представників працівників	28
5. Співробітництво між роботодавцями, працівниками та їхніми представниками	31
6. Додаткові рекомендаційні заходи	33
Посилання.....	35
Додатки	37
Конвенція 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах № 176.....	38

Рекомендація 1995 року щодо безпеки та гігієни праці на шахтах № 183.....	50
Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище № 155.....	60
Протокол до Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці	69
Конвенція 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці № 187	74

1. Вступ

Гірнича промисловість – це одна з найнебезпечніших галузей у світі. Шахтарі стикаються з численними небезпеками в робочому середовищі, властивому для шахт. Катастрофи, нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання викликають серйозне занепокоєння Міжнародної організації праці (МОП) та її тристоронніх складових. Оскільки промисловість зазнає швидких технологічних змін, дії, спрямовані на підвищення безпеки та гігієни праці в шахтах повинні відповідати міжнародним стандартам, що вирішують конкретні проблеми у гірничій галузі.

Мета даного посібника – надати огляд основних документів МОП, що стосуються безпеки та гігієни праці в шахтах. Конвенція про безпеку та гігієну праці в шахтах 1995 року (№ 176) – це міжнародно визнаний галузевий стандарт, який встановлює відповідальність державних органів, роботодавців, а також права та обов’язки працівників і їхніх представників у гірничій галузі. Він базується на найкращій міжнародній практиці запобігання нещасним випадкам на виробництві та захворюванням у шахтах. Рекомендація щодо безпеки та гігієни праці на шахтах 1995 року (№ 183) доповнює Конвенцію № 176 з більш конкретними вказівками стосовно ефективного застосування Конвенції. Інформацію про інші рекомендаційні матеріали також подано в цьому посібнику. Додаток до посібника містить текст Конвенції № 176, Рекомендацію № 183 та відповідні міжнародні стандарти з безпеки та гігієни праці в цілому та інспекції праці.

Сподіваємось, що цей посібник буде корисним для національних органів влади, експертів і соціальних партнерів в Україні в їхніх зусиллях, спрямованих на підвищення рівня безпеки та гігієни праці в гірничій промисловості.

Переклад опубліковано за фінансової підтримки уряду Канади у рамках проекту «Поліпшення стану безпеки та гігієни праці у гірничодобувній промисловості України», що фінансується Міністерством зайнятості та соціального розвитку Канади у межах Програми фінансування праці (the Labour Program of the Employment and Social Development Canada (ESDC)).

2. Обов'язки уряду

Конвенція № 176 ставить перед урядом вимоги до формулювання, запровадження та періодичного перегляду національної політики з безпеки та гігієни праці в шахтах після консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників. Уряд також відповідає за прийняття й упровадження нормативно-правових актів, якими передбачено заходи із забезпечення застосування Конвенції № 176, ефективне розроблення та запровадження належних профілактичних заходів і заходів безпеки.

2.1. Національна політика у гірничій галузі промисловості

Вимога статті 3 Конвенції № 176 стосовно формулювання, запровадження та періодичного перегляду національної політики з безпеки та гігієни праці в шахтах подібна до статті 4 Конвенції № 155. Відповідно до Конвенції № 176 розвиток і підтримання безпеки та гігієни праці в шахтах мають бути постійною діяльністю державних органів, а також організацій роботодавців і працівників. Також однією з головних вимог Конвенції № 176 є тристоронні консультації та залучення. Метою національної політики є забезпечення, наскільки це практично можливо, зведення до мінімуму ризиків, які призводять до небезпеки в шахтах.

Національна політика визначається своєю функцією, а не формою, і з часом вона розвиватиметься. Хоча її фактичний зміст залежатиме від національних умов і практики, національна політика з безпеки та гігієни праці у гірничій галузі повинна бути послідовною, щоб усі її складові становили одне ціле. Національна політика з питань безпеки та гігієни праці у гірничій галузі має бути динамічним інструментом і періодично переглядатися. Тому уряд і соціальні партнери повинні організувати свою роботу таким чином, щоб забезпечити регулярний внесок у цей процес і враховувати набутий досвід, зміни у робочому середовищі, а також науково-технічний прогрес.

Кожний член Організації з урахуванням національних умов і практики та після консультацій з відповідними найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників держава-член розробляє, здійснює й періодично переглядає послідовну політику з безпеки та гігієни праці в шахтах, особливо стосовно заходів для виконання положень Конвенції (К. 176, ст. 3).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що консультації мають проводитися з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників з питань впливу на безпеку праці працівників та їхнє здоров'я, тривалості робочого часу, роботи в нічну зміну та позмінної роботи. Після таких консультацій уряд повинен вживати необхідних заходів щодо робочого часу і, зокрема, щодо максимальної тривалості робочого дня і мінімальних періодів щоденного відпочинку (Р. 183, п. 3 (2)).

2.2. Загальні заходи застосування

Уряд повинен визначати національним законодавством заходи для забезпечення застосування Конвенції № 176. У разі необхідності це національне законодавство доповнюється технічними стандартами, посібниками чи зведеннями практичних правил або іншими засобами застосування, які відповідають національній практиці та які визначаються компетентним органом (К. 176, ст. 4).

Загальні заходи, спрямовані на забезпечення застосування Конвенції № 176, охоплюють: створення компетентного органу, надання інспекційних послуг, забезпечення виконання та нагляду за безпекою та гігієною праці у шахтах, запровадження процедур консультацій із працівниками за їхньої участі та із залученням їхніх представників на робочому місці, забезпечення контролю над нещасними випадками, захворюваннями та небезпечними випадками. Такі заходи повинні також включати: належне поводження з вибуховими речовинами, безпечне зберігання небезпечних речовин, нагляд покинутих шахт. У Рекомендації № 183 також зазначається, що постачальники обладнання та пристроїв, небезпечних виробів і речовин зобов'язані забезпечувати їхню відповідність національним нормам з безпеки та гігієни праці в шахтах.

Загальні заходи застосування містять наступне:

(1) Створення компетентного органу

Уряд призначає орган, відповідальний за моніторинг і регулювання безпеки та гігієни праці в шахтах (компетентний орган). Компетентний орган має право визначати: необхідність внесення змін до національного законодавства; призначення гірничих інспекторів; тимчасове припинення чи обмеження гірничих робіт з причин безпеки та охорони здоров'я. Компетентний орган повинен отримувати від роботодавців і працівників повідомлення про нещасні та небезпечні випадки (К. 176, ст. 5 (1)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що компетентний орган повинен мати в своєму розпорядженні належним чином кваліфікований і підготовлений персонал з відповідними навичками, а також достатнє технічне та професійне забезпечення для проведення інспекцій, розслідувань, оцінки та консультацій з питань, що розглядаються в Конвенції, та для забезпечення дотримання національного законодавства. Слід вживати заходів, які сприяють проведенню досліджень та обміну інформацією на національному та міжнародному рівнях з питань безпеки й гігієни праці на шахтах; наданню компетентним органом конкретної допомоги малим шахтам з метою: сприяння в передачі технологічного «ноу-хау»; розробки програм профілактики в галузі безпеки й гігієни праці; і заохочення співробітництва та консультацій між роботодавцями і працівниками та їхніми представниками (Р. 183, пп. 4, 5 а), b), i), ii), iii)).

(2) Надання інспекційних послуг

Для нагляду за застосуванням Конвенції № 176 уряд запроваджує відповідні інспекційні служби. Ці послуги мають бути забезпечені ресурсами, необхідними для їхнього виконання. Інспектування шахт здійснюється інспекторами, визначеними для цих цілей компетентним органом (К. 176, ст. 5 (2) b)).

Україна ратифікувала Конвенцію 1947 року (№ 81) щодо інспекції праці, і таким чином відповідні інспекції є службами, створеними згідно з положеннями Конвенції № 81.

(3) Забезпечення виконання

Уряд вживає всіх необхідних заходів, серед яких введення відповідних санкцій та виправних заходів для забезпечення ефективного виконання положень цієї Конвенції (К. 176, ст. 16 а)).

(4) Контроль за станом безпеки та гігієни праці у шахтах

Уряд забезпечує, що національні нормативно-правові акти передбачають контроль за станом безпеки та гігієни праці в шахтах (К. 176, ст. 5 (2) а)).

У Рекомендації № 183 додатково зазначено, що під час контролю за станом безпеки та гігієни праці на шахтах вимоги, які ставляться, повинні, у разі необхідності, стосуватись: атестації та професійної підготовки персоналу; інспектування шахти, шахтного обладнання та споруд; контролю за вантажно-розвантажувальними роботами, транспортуванням, зберіганням та використанням вибухових і небезпечних речовин, що використовуються або виробляються в ході гірничих робіт; виконання роботи на електричному обладнанні та установах; і нагляду за працюючими (Р. 183, п. 6).

(5) Запровадження процедур консультацій та залучення працівників і їхніх представників

Уряд повинен вживати заходів для встановлення ефективних процедур для забезпечення здійснення прав працівників та їхніх представників на участь у консультаціях з питань безпеки й гігієни праці на робочому місці та на участь у заходах, які стосуються безпеки та гігієни праці на робочому місці (К. 176, ст. 5 (2) f)).

(6) Забезпечення розслідування та повідомлення про аварії, професійні захворювання та небезпечні випадки

Уряд повинен уживати заходів на встановлення національним законодавством процедури повідомлення та розслідування нещасних випадків зі смертельними наслідками, нещасних випадків з тяжкими наслідками, небезпечних випадків та аварій на шахтах. Він також має вживати заходів для збору і публікування статистичних даних про визначені національними нормативно-правовими актами нещасні випадки, професійні захворювання та небезпечні випадки (К. 176, ст. 5 (2) с), d)).

Протокол 2002 року до Конвенції № 155 містить керівні принципи у цьому відношенні, а також визначення терміна «небезпечний випадок». Протокол визначає цей термін як «легко ідентифіковану ситуацію, яка визначається відповідно до національних нормативно-правових актів, що може призвести до травмування чи захворювання осіб, які виконують роботу, або населення».

2.3. Конкретні випадки застосування

(1) Поводження з вибуховими речовинами

Національне законодавство передбачає: здійснення виробництва, зберігання, транспортування і використання вибухових речовин та ініціювальних пристроїв у шахті компетентними чи уповноваженими особами або під їхнім безпосереднім контролем (К. 176, ст. 5 (3)).

Термін "компетентна особа" у Конвенції № 176 не визначається, але вказівки щодо значення цього терміна можна знайти в Конвенції 1988 року про безпеку та гігієну праці у будівництві (№ 167), яка передбачає, що «компетентна особа» означає особу, котра має належну кваліфікацію, наприклад, відповідну підготовку, достатні знання, досвід та навички для безпечного виконання конкретної роботи. Компетентні органи влади можуть визначати відповідні критерії для призначення таких осіб та обов'язки, що їх повинні виконувати такі особи.

(2) Забезпечення безпечного зберігання небезпечних речовин

Національні нормативно-правові акти встановлюють вимоги стосовно безпечного зберігання, транспортування і розміщення небезпечних речовин, які використовуються у гірничому виробництві, та відходів, які утворюються в шахті (К. 176, ст. 5 (4) d)).

(3) Заходи убезпечення відпрацьованих гірничих виробок

Національні нормативно-правові акти встановлюють захисні заходи для убезпечення відпрацьованих гірничих виробок з метою усунення або мінімізації ризиків безпеці та гігієні праці (К. 176, ст. 5 (4) c)).

3. Обов'язки роботодавця

3.1. Загальні обов'язки

Роботодавець несе відповідальність за вжиття всіх необхідних заходів, спрямованих на усунення небезпеки чи мінімізацію ризику для безпеки та гігієни праці у шахтах, які знаходяться під його контролем. Під час вжиття запобіжних і захисних заходів роботодавець оцінює ризик і впливає на нього в такому порядку пріоритетності: (а) усуває ризик; (б) контролює ризик у джерелі його виникнення; (с) мінімізує ризик; (д) забезпечує використання індивідуального захисного спорядження, беручи до уваги те, що є доцільним, здійсненням і можливим, а також позитивну практику й дотримання належної обережності.

Роботодавці вживають усіх необхідних заходів для усунення або мінімізації ризиків безпеки та гігієни праці в шахтах, які знаходяться під їхнім контролем, а при вжитті запобіжних і захисних заходів роботодавець оцінює ризики (К. 176, ст. 7).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що роботодавці повинні проводити оцінку небезпечних факторів та аналіз ризику і потім розробляти й застосовувати, у разі необхідності, системи для управління цим ризиком (Р. 183, п. 12). Стосовно даного питання можна звернутися, зокрема, до Керівних принципів МОП з систем управління безпекою та гігієною праці (МОП-БГП 2001/ILO-OSH 2001).

Конвенція № 176 передбачає, що визначений ризик розглядається у встановленому порядку пріоритетності, беручи до уваги те, що є доцільним, здійсненням і можливим, а також позитивну практику й дотримання належної обережності: по-перше, усунення ризику; по-друге, контроль ризику у джерелі його виникнення; по-третє, мінімізація ризику за допомогою засобів, які охоплюють розробку системи безпечної роботи; по-четверте, настільки, наскільки залишається ризик, забезпечення використання індивідуального захисного спорядження (К. 176, ст. 6 а), б), с), д)).

3.2. Конкретні організаційні та проектні обов'язки

У Конвенції № 176 детально визначено обов'язки роботодавця в різних ситуаціях, а у Рекомендації № 183 надано подальші доповнені вказівки щодо багатьох таких вимог. Хоча загалом застосовуються всі вимоги, деякі з них стосуються організаційних і проектних заходів, які можна запровадити простіше та з меншими витратами на ранньому етапі розробки шахти. До них відносяться: підготовка та ведення планів виробок; складання планів дій для зон із конкретними факторами небезпеки; забезпечення безпечного проектування, будівництва та обладнання шахти; забезпечення безпечного введення в експлуатацію та виведення з експлуатації шахти; забезпечення кожного робочого місця під землею двома виходами; підтримання стійкості порід; забезпечення вентиляції підземних шахт; попередження пожеж і вибухів.

(1) Підготовка планів виробок

Перед початком гірничих робіт роботодавець, відповідальний за шахту, повинен забезпечити підготовку відповідних планів виробок до початку експлуатації, а в разі будь-яких істотних змін у подальшому такі плани оновлюються та зберігаються на шахті (К. 176, ст. 5 (5)).

(2) Розроблення експлуатаційних планів для зон, які піддаються особливим ризикам

Для зон, які піддаються особливим ризикам, роботодавці розробляють і виконують експлуатаційний план та процедури для забезпечення системи безпечної роботи й захисту працівників (К. 176, ст. 7(g)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що до особливих небезпек, які потребують наявності оперативного плану і заходів, можуть включати: пожежі та вибухи в шахтах; викиди газу; викиди породи; прориви води чи пульпи; обвалення породи; ймовірність сейсмічної діяльності; ризики, пов'язані з виконанням роботи поблизу небезпечних виробок або в особливо важких геологічних умовах; припинення тяги повітря (Р. 183, п. 16).

(3) Забезпечення безпечного проектування, будівництва та оснащення шахти

Роботодавець повинен забезпечити проектування шахти, її будівництво та оснащення електричним, механічним та іншим обладнанням, у тому числі системою зв'язку, таким чином, щоб були створені умови безпечної роботи й безпечного виробничого середовища (К. 176, ст. 7 а)).

(4) Забезпечення безпечного введення шахти в експлуатацію, здійснення експлуатації, утримання та виведення з експлуатації

Роботодавець повинен забезпечити уведення шахти в експлуатацію, здійснення її експлуатації, утримання та виведення її з експлуатації таким чином, щоб працівники могли виконувати призначену їм роботу, не ставлячи під загрозу своєї безпеки й здоров'я та безпеки й здоров'я інших осіб (К. 176, ст. 7 б)).

(5) Забезпечення двох виходів із кожного робочого місця під землею

У разі можливості роботодавець забезпечує два виходи з кожного робочого місця під землею, кожний з яких веде до окремих шляхів виходу на поверхню (К. 176, ст. 7 (d)).

У Рекомендації № 183 додатково зазначається, що окремі засоби виходу з шахти мають бути незалежні один від одного, наскільки це максимально можливо; слід вживати заходів і надавати обладнання для безпечної евакуації працівників у разі виникнення небезпеки (Р. 183, п. 14).

(6) Підтримання стійкості порід

Роботодавець вживає заходів для підтримання стійкості порід у місцях, доступ до яких мають особи у зв'язку з виконанням своєї роботи (К. 176, ст. 7 с)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що для підтримання стійкості порід роботодавець повинен вживати всіх відповідних заходів для того, щоб: вести нагляд і контроль за рухом пластів; у разі необхідності забезпечити надійне кріплення покрівлі, стіни і ґрунту виробок, за винятком тих ділянок, де застосовувана

технологія допускає контрольоване обвалення порід; вести нагляд і контролювати стан бортів кар'єрів для запобігання зсувам або падінню матеріалів у кар'єр, що ставить під загрозу безпеку працівників; забезпечити належне проектування і будівництво дамб, відстійних ставів, хвостосховищ та інших таких споруд і належним чином контролювати їхній стан, щоб відвернути небезпеку зсувів або руйнування (Р. 183, п. 13 а), b), c), d)).

(7) Забезпечення вентиляції підземних гірничих виробок

Роботодавець має забезпечувати належну вентиляцію всіх підземних гірничих виробок, доступ до яких є дозволеним (К. 176, ст. 7 f)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що всі підземні шахтні виробки, до яких мають доступ працівники, а також, у разі необхідності, інші ділянки повинні належним чином вентилуватися, з тим щоб в них підтримувалась атмосфера: при якій небезпека вибуху усунена або зведена до мінімуму; при якій підтримуються належні умови праці в ході виробничих операцій з урахуванням використовуваних способів роботи і фізичних навантажень, яким піддаються працівники; та яка відповідає національним нормам щодо пилу, газу, радіації та кліматичних умов; у країнах, де національні норми відсутні, роботодавець повинен виходити з міжнародних норм (Р. 183, п. 15 а), b), c)).

(8) Попередження пожеж і вибухів

Роботодавець повинен вживати запобіжних заходів, що відповідають характеру гірничих робіт, для недопущення, виявлення та поширення пожеж і вибухів та для протидії їм (К. 176, ст. 7 h)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що заходи, яких роботодавці можуть вживати, повинні вимагати, якщо це практично здійсненне, заборони на те, щоб люди проносили під землю будь-які предмети або речовини, здатні спричинити пожежу, вибух або небезпечну подію (Р. 183, п. 17).

(9) Забезпечення ізольованих камер

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що шахтні засоби повинні включати, у разі необхідності, достатньо надійно захищені в пожежному відношенні та ізольовані камери, які можуть бути укриттями для працівників у надзвичайній ситуації. Ізольовані камери

мають бути чітко позначені і легко доступні, особливо при поганій видимості (Р. 183, п. 18).

3.3. Конкретні операційні обов'язки

Конвенція № 176 покладає на роботодавця обов'язки, пов'язані з експлуатацією шахти, зокрема: моніторинг, оцінку та регулярну перевірку шахти; перевірку і контроль роботи шахти; проведення належних програм професійної підготовки та перепідготовки; забезпечення медичного нагляду за станом здоров'я; відстеження людей, які перебувають під землею; керування ситуаціями, що становлять серйозну небезпеку; підготовку плану аварійного реагування; забезпечення обладнання для самопорятунку; забезпечення санітарних умов; забезпечення рятувальних послуг, першої допомоги та медичного обладнання; координацію заходів з безпеки праці та охорони здоров'я між двома роботодавцями чи більше; розслідування всіх аварій та небезпечних випадків; звітування про такі аварії та небезпечні випадки компетентному органу.

(1) Моніторинг, оцінка та перевірка

Роботодавець відповідає за забезпечення моніторингу, оцінки та регулярної перевірки робочого середовища для виявлення різних факторів небезпек, на які працівники можуть наражатися, та оцінювання рівня їхнього впливу (К. 176, ст. 7 е)).

(2) Перевірка і контроль роботи шахти

Роботодавець несе відповідальність за забезпечення належної перевірки та контролю під час кожної робочої зміни для забезпечення безпечної роботи шахти (К. 176, ст. 10 (b)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що роботодавці повинні: забезпечити проведення належного інспектування кожного робочого місця на шахті і, зокрема, повітря, стан поверхні землі, машин, обладнання і пристроїв на шахті, в тому числі, у разі необхідності, інспектування до початку зміни; та записувати результати інспектування, дефекти і заходи щодо усунення їх та забезпечувати доступ до цих записів на шахті (Р. 183, п. 23 а), b)).

(3) Проведення належних програм професійної підготовки та перепідготовки

Роботодавець повинен забезпечити проведення для працівників належних програм професійної підготовки та перепідготовки, отримання ними зрозумілих інструкцій, на безоплатній основі, з питань безпеки та гігієни праці, а також призначеної роботи (К. 176, ст. 10 а)).

(4) Забезпечення медичного нагляду

Виходячи з загальних принципів гігієни праці та відповідно до національного законодавства роботодавець забезпечує проведення регулярного нагляду за станом здоров'я працівників, які піддаються впливові небезпечних умов виробництва, характерних для гірничої промисловості (К. 176, ст. 11).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що у разі необхідності медичний нагляд повинен:

- надаватися безплатно для працівника і без будь-якої дискримінації або санкцій;
- давати можливість для проходження медичного огляду з урахуванням особливостей виконуваного завдання до або відразу після влаштування на роботу, а потім на регулярній основі; та забезпечувати, в міру можливості, повернення до трудової діяльності або реабілітацію працівників, які не можуть виконувати свої звичайні обов'язки через виробничі травми чи професійне захворювання (Р. 183, п. 24 а), б)).

(5) Облік осіб, які перебувають під землею

Роботодавець повинен забезпечувати установлення системи для того, щоб прізвища всіх осіб, які знаходяться під землею, а також можливе місцеперебування цих осіб будь-коли могли бути точно відомими (К. 176, ст. 10 с)).

(6) Керування ситуаціями серйозної небезпеки

Роботодавець має забезпечувати у разі виникнення серйозної загрози безпеці та здоров'ю працівників припинення роботи та евакуацію працівників до безпечного місця (К. 176, ст. 7 і)).

(7) Підготовка плану аварійного реагування

Роботодавець готує план ліквідації аварійних ситуацій, який відповідає особливостям кожної шахти, для дій у разі виникнення обґрунтовано очікуваних промислових та природних катастроф (К. 176, ст. 8).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що план надзвичайних заходів може охоплювати: реальні існуючі ситуаційні плани; положення про припинення робіт та евакуацію персоналу при надзвичайній ситуації; необхідне тренування по проведенню надзвичайних заходів і використанню обладнання; належний захист населення та охорону навколишнього середовища; надання інформації відповідним органам та організаціям і проведення консультацій з ними (Р. 183, п. 19 а), b), c), d), e)).

(8) Забезпечення обладнання для самопорятунку

Працівникам у підземних вугільних шахтах і, в разі необхідності, в інших підземних шахтах повинні надаватись належні саморятівники (К. 176, ст. 5 (4) b)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що відповідні вимоги можуть охоплювати специфікацію і стандарти на тип саморятівників, які надаються, а зокрема, щодо шахт, небезпечних через викиди газу, та інших шахт – надання, у разі необхідності, ізольованих респіраторних пристроїв (Р. 183, п. 9).

(9) Забезпечення санітарних умов

Роботодавець повинен надавати достатні санвузли й приміщення для умивання, зміни одягу та вживання їжі та підтримувати їх у гігієнічному стані (К. 176, ст. 5 (4) e)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що роботодавці повинні, у разі необхідності, забезпечувати та утримувати безплатно для працівників: у достатній кількості і в доброму стані туалети, душові, умивальники та приміщення для переодягання, котрі, в разі необхідності, мають бути окремими для чоловіків і жінок; відповідні приміщення для зберігання, прання та сушіння одягу; достатні запаси питної води у зручних місцях; і достатні і в належному санітарному стані приміщення та обладнання для вживання їжі (Р. 183, п. 25 а), b), c), d)).

(10) Забезпечення рятування у шахтах, першої медичної допомоги і відповідного медичного обладнання

Національне законодавство повинно визначати вимоги стосовно гірничорятувальних робіт, першої медичної допомоги та відповідного медичного обладнання (К. 176, ст. 5 (4) а)).

Рекомендація № 183 додатково пояснює, що вимоги щодо гірничорятувальних робіт і першої медичної допомоги, а також щодо відповідного медичного догляду при наданні допомоги у надзвичайній ситуації можуть включати: організаційні заходи; надання обладнання; нормативи для професійної підготовки; професійну підготовку працівників та участі у практичних заняттях; наявність достатньої кількості осіб, які пройшли підготовку; відповідну систему зв'язку; ефективну систему оповіщення про небезпеку; забезпечення та утримання в робочому стані засобів евакуації і рятувальних засобів; формування гірничорятувальної бригади чи бригад; періодичний медичний контроль з метою визначення готовності до роботи членів гірничорятувальної бригади чи бригад та їхні регулярні тренування; медичний догляд і транспортування працівників, які одержали травму або захворіли на робочому місці, для надання їм медичної допомоги, що має бути для працівників безплатним; координацію дій з місцевою владою; заходи щодо сприяння міжнародному співробітництву в цій галузі (Р. 183, п. 8).

(11) Координація діяльності у сфері безпеки та гігієни праці між двома роботодавцями чи більше

Роботодавець, відповідальний за шахту, координує вжиття всіх заходів, що стосуються безпеки та гігієни праці працівників, і несе основну відповідальність за безпеку робіт. Це не звільняє кожного з роботодавців від відповідальності за вжиття всіх заходів, які стосуються безпеки та гігієни праці їхніх працівників (К. 176, ст. 12).

(12) Розслідування нещасних і небезпечних випадків

Роботодавець повинен забезпечити проведення розслідувань усіх нещасних і небезпечних випадків і вжиття відповідних відновлювальних заходів (К. 176, ст. 10 d)).

(13) Надання звіту компетентному органу

Роботодавець повинен забезпечити надання компетентному органу звіту, визначеного національним законодавством, про нещасні й небезпечні випадки (К. 176, ст. 10 e)).

Протокол 2002 року до Конвенції № 155 містить рекомендації стосовно термінології та процедур реєстрації та повідомлення про нещасні випадки на виробництві, захворювання та небезпечні випадки.

3.4. Конкретні обов'язки у випадку робіт, коли працівники зазнають впливу фізичних, хімічних і біологічних небезпечних факторів

У випадку проведення гірничих робіт, пов'язаних з впливом фізичних, хімічних або біологічних небезпечних факторів, роботодавець має особливі обов'язки, що передбачають усунення та мінімізацію ризику; забезпечення захисних заходів; забезпечення належного інформування працівників; надання першої медичної допомоги та транспортування. Рекомендація № 183 додатково вказує, що захисні заходи необхідно запроваджувати стосовно працівників, які працюють окремо або в ізоляції.

Роботодавець має конкретні зобов'язання щодо роботи на шахтах, які передбачають ризики, пов'язані з впливом фізичних, хімічних або біологічних небезпечних факторів (К. 176, ст. 9).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що до факторів небезпеки можуть входити: завислий пил; займистий, токсичний, отруйний або інші види шахтних газів; випари та шкідливі речовини; вихлопні гази від дизельних двигунів; недостатність кисню; радіація від порід, обладнання або інших джерел; шум і вібрація; граничні температури; високі рівні вологості; недостатнє освітлення чи вентиляція; фактори, пов'язані з роботою на великій висоті чи великих глибинах або в тісному просторі; фактори, пов'язані з ручною працею; небезпеки, пов'язані з механічним обладнанням та електроустановками; фактори, що є наслідком сполучення будь-яких вищезазначених факторів (Р. 183, п. 20).

(1) Усунення та мінімізація ризику

Роботодавець повинен вживати відповідних заходів для усунення чи мінімізації ризиків, спричинених впливом фізичних, хімічних або біологічних небезпечних факторів (К. 176, ст. 9 b)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що заходи можуть включати: технічні та організаційні заходи, що застосовуються відповідно до виду гірничих робіт або до використовуваних установок,

машин, обладнання, пристроїв чи споруд; якщо неможливо вживати заходів, зазначених вище, інші ефективні заходи, що включають використання засобів індивідуального захисту і захисного одягу, які надаються працівнику безплатно; якщо виявлено небезпеки та ризики, що впливають на репродуктивну систему людини, учбові й спеціальні технічні та організаційні заходи, включаючи, у разі необхідності, право на переведення на іншу роботу без будь-якої втрати в заробітку, особливо в такі періоди найбільшого ризику для здоров'я, як вагітність та годування дитини груддю; регулярний контроль та інспектування місць, де існують чи можуть виникати небезпеки (Р. 183, п. 21).

(2) Забезпечення захисних заходів

Якщо належний захист від ризику нещасного випадку або шкоди для здоров'я, у тому числі впливу шкідливих умов, не може бути забезпечено іншими засобами, роботодавець надає і обслуговує безоплатно для працівників відповідне захисне спорядження, одяг, якщо це є необхідним, та інші засоби, визначені національним законодавством (К. 176, ст. 9 с)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що до зазначених видів захисного обладнання і засобів можуть входити: пристрої, що захищають від предметів, які падають і перекочуються; ремені безпеки на обладнанні та вантажозахисні пристрої; повністю ізольовані герметизовані камери; ізольовані рятувальні камери; пункти з душовими для миття тіла та очей в умовах аварійної ситуації (Р. 183, п. 22).

(3) Належне інформування працівників

Працівники мають загальне право бути обізнаними та поінформованими роботодавцем про фактори ризику на робочому місці, які можуть вплинути на їхню безпеку та стан здоров'я. У випадках, коли працівники зазнають впливу фізичних, хімічних або біологічних небезпечних факторів, роботодавець повинен інформувати працівників у зрозумілий для них спосіб про небезпеки, пов'язані з їхньою роботою, фактори ризику для здоров'я та відповідні запобіжні та захисні заходи (К. 176, ст. 9 а)).

Примітка. Існує значний обсяг відповідних науково-технічних даних, що наявні у національних, регіональних та міжнародних установах, зокрема, у МОП і в Європейському агентстві з безпеки

та гігієни праці (EU-OSHA)¹. Щодо роботи із залученням хімічних речовин слід зазначити Міжнародні картки з питань хімічної безпеки (ICSC)².

(4) Надання першої медичної допомоги та транспортування

Роботодавець забезпечує працівників, які постраждали внаслідок травми або захворювання на робочому місці, першою медичною допомогою, належним транспортуванням від робочого місця і доступом до відповідних медичних закладів (К. 176 ст. 9 d)).

(5) Забезпечення захисту працівників, які працюють окремо або в ізоляції

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що національне законодавство має передбачати, що роботодавець зобов'язаний вживати належних заходів захисту працівників, які працюють окремо або в ізоляції (Р. 183, п. 11).

1 Огляд подано на статті 109–117 і 141–144, МОП: Загальне дослідження, 2009 р.

2 Картки є інформаційними листами, призначеними для надання чіткої та стислої інформації про вплив хімічних речовин на стан безпеки та здоров'я. Основна мета карт – сприяння безпечному використанню хімікатів на робочому місці. Головними цільовими користувачами є працівники та особи, відповідальні за безпеку та гігієну праці. Проект ICSC спільно виконують Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та МОП у співпраці з Європейською комісією. Картки надаються англійською мовою, і на цей час відбувається переклад даних карток іншими мовами.

4. Права та обов'язки працівників та їхніх представників

4.1. Права працівників

Відповідно до Конвенції № 176, працівники мають право: повідомляти про нещасні випадки, небезпечні випадки та небезпеки роботодавця та компетентний орган; вимагати й добиватися проведення перевірок; отримувати наявну в роботодавця чи компетентного органу інформацію стосовно їхньої безпеки та гігієни праці; знати про фактори на робочому місці, що можуть становити загрозу їхній безпеці або здоров'ю; залишати небезпечні робочі місця; обирати представників з питань безпеки та гігієни праці; не зазнавати дискримінації або санкцій.

(1) Повідомлення компетентного органу

Працівники мають право повідомляти про нещасні випадки, небезпечні випадки та небезпеки роботодавцю та компетентному органу (К. 176, ст. 13 (1) а)).

(2) Вимоги проведення перевірок

Працівники мають право вимагати і добиватись, у випадках, коли існує причина для занепокоєння, яке стосується безпеки та гігієни праці, проведення перевірок та розслідувань роботодавцем та компетентним органом (К. 176, ст. 13 (1) б)).

(3) Отримання інформації про фактори небезпеки на робочому місці

Працівники мають право знати про небезпеки на робочому місці, які можуть загрожувати їхній безпеці чи здоров'ю, та бути поінформованими про них (К. 176, ст. 13 (1) с)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що працівники та їхні представники з безпеки та гігієни праці повинні отримувати інформацію або мати доступ, у разі необхідності, до інформації, яка повинна містити: у разі практичної можливості, повідомлення про відвідання шахти представником компетентного органу, пов'язане з перевіркою стану безпеки та гігієни праці; звіти про інспекції, проведені компетентним органом або роботодавцем, включаючи інспекцію машин чи обладнання; копії наказів або інструкцій, виданих компетентним органом з питань безпеки і гігієни праці; звіти про аварії, випадки травматизму і захворювань та інші події, які впливають на безпеку та гігієну праці, які були підготовлені компетентним органом або роботодавцем; інформацію та повідомлення про всі небезпеки на виробництві, в тому числі про небезпечні, токсичні або шкідливі матеріали, реагенти або речовини, які використовуються на шахті; будь-яку іншу документацію щодо безпеки та гігієни праці, яку роботодавець повинен мати; негайне оповіщення про нещасні випадки та інші небезпечні події; і будь-які медичні дослідження, проведені у зв'язку з факторами небезпеки на робочому місці (Р. 183, п. 26).

(4) Отримання інформації про безпеку та гігієну праці

Працівники мають право отримувати наявну у роботодавця чи компетентного органу інформацію стосовно їхньої безпеки та гігієни праці (К. 176, ст. 13 (1) d)).

(5) Залишення небезпечного робочого місця

Працівники мають право залишати будь-яке місце в шахті у разі виникнення таких обставин, які з обґрунтованих причин сприймаються як такі, що становлять серйозну загрозу їхній безпеці або здоров'ю (К. 176, ст. 13 (1) e)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що положення можуть містити вимоги щодо: оповіщення про зазначену в цих положеннях небезпеку осіб нагляду та представників працівників щодо безпеки та гігієни праці; участі уповноважених представників роботодавця і представників працівників у розв'язанні проблеми; участі, в разі необхідності, представника компетентного органу влади з метою сприяння у розв'язанні проблеми; збереження заробітної плати працівника та, у разі необхідності, переведення його на іншу підходящу роботу; повідомлення кожного працівника, від якого вимагається виконання роботи на певному місці в шахті, про те, що інший працівник відмовився працювати на даному місці, а також про причини цього (Р. 183, п. 27).

(6) Обрання представників з питань безпеки та гігієни праці

Працівники мають право колективно обирати представників з питань безпеки та гігієни праці (К. 176, ст. 13 (1) f)).

(7) Відсутність дискримінації чи санкцій

Національне законодавство та нормативні акти повинні забезпечувати реалізацію вищевказаних прав працівників і їхніх представників без дискримінації чи санкцій (К. 176, ст. 13 (4)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що не повинно бути дискримінації або санкцій проти працівника, який здійснює права, передбачені національним законодавством або погоджені між роботодавцями, працівниками та їхніми представниками (Р. 183, п. 32).

4.2. Обов'язки працівників

Конвенція № 176 також зобов'язує працівників виконувати такі обов'язки: дотримуватися заходів з безпеки та гігієни праці; виявляти достатню обережність; повідомляти свого керівника про ризики; співробітничати з роботодавцем.

(1) Дотримання визначених заходів з безпеки та гігієни праці

Працівники зобов'язані, відповідно до їхньої підготовки, дотримуватися визначених заходів з безпеки та гігієни праці (К. 176, ст. 14 a)).

(2) Виявлення достатньої обережності

Працівники зобов'язані, відповідно до їхньої підготовки, виявляти достатню обережність стосовно власної безпеки та здоров'я, а також безпеки та здоров'я інших осіб, яким може бути завдано шкоди внаслідок їхніх дій чи бездіяльності під час роботи, у тому числі здійснювати належний догляд за наданими їм для цих цілей захисним спецодягом, засобами та спорядженням, а також належним чином їх використовувати (К. 176, ст. 14 b)).

(3) Повідомлення керівників про ризики

Працівники зобов'язані, відповідно до їхньої підготовки, негайно повідомляти свого безпосереднього керівника про будь-яку

ситуацію, що, на їхню думку, може становити ризик їхній безпеці чи здоров'ю, або безпеці чи здоров'ю інших осіб, та з якою вони не можуть належним чином упоратися (К. 176, ст. 14 с)).

(4) Співробітництво з роботодавцем

Працівники зобов'язані, відповідно до їхньої підготовки, співробітничати з роботодавцем для уможливлення виконання обов'язків і зобов'язань, покладених на роботодавця відповідно до Конвенції (К. 176, ст.14 d)).

4.3. Права представників працівників

З метою надання представникам працівників можливості ефективно виконувати свою роботу Конвенція № 176 наділяє їх конкретними правами. Вони мають право: представляти працівників; брати участь у перевірках та розслідуваннях; контролювати та розслідувати питання безпеки та гігієни праці; звертатися по допомогу до консультантів і незалежних експертів; консультуватися з роботодавцем з питань безпеки та гігієни праці; консультуватися з компетентним органом; отримувати повідомлення про нещасні та небезпечні випадки; не зазнавати дискримінації або санкцій.

(1) Представництво працівників

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право представляти працівників з усіх аспектів безпеки та гігієни праці на робочому місці, у тому числі, якщо це є необхідним, з питань здійснення прав (К. 176, ст. 13 (2) а)).

(2) Участь у проведенні перевірок та розслідувань

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право брати участь у перевірках та розслідуваннях, які проводяться роботодавцем і компетентним органом на робочому місці (К. 176, ст. 13 (2) b), i)).

(3) Контроль і розслідування питань, які стосуються безпеки та гігієни праці

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право контролювати й розслідувати питання, які стосуються безпеки та гігієни праці (К. 176, ст. 13 (2) b), ii)).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що представники з безпеки та гігієни праці повинні, у разі необхідності, заздалегідь повідомляти роботодавця про свій намір провести контроль або розслідування з питань безпеки та гігієни праці (Р. 183, п. 29).

(4) Звернення по допомогу до консультантів і незалежних експертів

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право звертатися по допомогу до консультантів і незалежних експертів (К. 176, ст. 13 (2) с)).

(5) Консультації з роботодавцем з питань безпеки та гігієни праці

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право своєчасно консультуватися з роботодавцем з питань, які стосуються безпеки та гігієни праці, у тому числі із загальних принципів і порядку (К. 176, ст. 13 (2) d)).

(6) Консультації з компетентним органом

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право консультуватися з компетентним органом (К. 176, ст. 13 (2) e)).

(7) Повідомлення про нещасні випадки та небезпечні події

Представники працівників з питань безпеки та гігієни праці мають право отримувати повідомлення про нещасні й небезпечні випадки, які стосуються тієї ділянки, представляти яку вони обрані (К. 176, ст. 13 (2) f)).

(8) Відсутність дискримінації або санкцій

Національні нормативно-правові акти забезпечують здійснення прав працівників з питань безпеки та гігієни праці без дискримінації або санкцій (К. 176, ст. 13 (4)).

(9) Рекомендовані додаткові права

Рекомендація № 183 передбачає, що права представників працівників з безпеки та гігієни праці повинні, у разі необхідності, включати право:

- на отримання в робочий час без втрати в заробітній платі відповідної підготовки щодо їхніх прав і функцій як

представників працівників з безпеки та гігієни праці, а також з питань безпеки та гігієни праці;

- доступу до відповідних засобів, без яких вони не можуть виконувати свої функції;
- отримувати нормальну заробітну плату за весь час, витрачений на здійснення своїх прав і виконання своїх функцій як представників працівників з безпеки та гігієни праці; та
- на надання допомоги і консультацій працівникам, які залишили робоче місце через те, що, на їхню думку, їхнє здоров'я чи безпека знаходились під загрозою (Р. 183, п. 28).

Рекомендація № 183 передбачає, що права представників працівників з безпеки та гігієни праці повинні, у разі необхідності, включати право:

- отримувати інформацію або мати доступ, у разі потреби, до інформації, яка повинна містити:
 - у разі практичної можливості, повідомлення про відвідання шахти представником компетентного органу, пов'язане з перевіркою стану безпеки та гігієни праці;
 - звіти про інспекції, проведені компетентним органом або роботодавцем, зокрема про інспекцію машин чи обладнання;
 - копії наказів або інструкцій, виданих компетентним органом з питань безпеки та гігієни праці;
 - звіти про аварії, випадки травматизму і захворювань та інші події, які впливають на безпеку та гігієну праці, котрі були підготовлені компетентним органом або роботодавцем;
 - інформацію та повідомлення про всі небезпеки на виробництві, в тому числі про небезпечні, токсичні або шкідливі матеріали, реагенти або речовини, які використовуються на шахті;
 - будь-яку іншу документацію щодо безпеки та гігієни праці, яку роботодавець повинен мати;
 - негайне оповіщення про нещасні випадки та інші небезпечні події;
 - і будь-які медичні дослідження, проведені у зв'язку з факторами небезпеки на робочому місці (Р. 183, п. 26).

5. Співробітництво між роботодавцями, працівниками та їхніми представниками

Конвенція № 176 передбачає, що відповідно до національного законодавства уживають заходів для заохочення співробітництва між роботодавцями та працівниками і їхніми представниками з метою сприяння безпеці та гігієні праці в шахтах (К. 176, ст. 15).

У Рекомендації № 183 додатково вказано, що до таких заходів повинні входити: утворення механізмів співпраці, таких як комітети з безпеки та гігієни праці з рівним представництвом від роботодавців і працівників, котрі мають такі повноваження і виконують такі функції, які можуть бути приписані, в тому числі повноваження на проведення спільних інспекцій; призначення роботодавцем осіб, які мають належну кваліфікацію та досвід, з метою підвищення рівня безпеки та гігієни праці; професійну підготовку працівників та їхніх представників з безпеки та гігієни праці; надання на постійній основі інформаційно-освітніх програм з безпеки та гігієни праці для працівників; постійний обмін інформацією та досвідом з питань безпеки та гігієни праці на шахтах; проведення роботодавцем консультацій з працівниками та їхніми представниками при розробці політики і процедур в галузі безпеки й гігієни праці; та залучення роботодавцем представників працівників до проведення розслідувань нещасних випадків і небезпечних подій, передбачених Конвенцією (Р. 183, п. 31).

6. Додаткові рекомендаційні заходи

Рекомендація № 183 передбачає запровадження таких подальших додаткових заходів:

(1) Дотримання постачальниками національних стандартів з безпеки та гігієни праці

Спеціальні національні вимоги можуть передбачати, що постачальники обладнання та пристроїв, небезпечних виробів і речовин для шахти зобов'язані забезпечувати їхню відповідність національним нормам з безпеки та гігієни праці, чітко маркувати продукцію і надавати докладну інформацію та інструкції (Р. 183, п. 7).

(2) Безпека використання та підтримання апаратури з дистанційним контролем

Національне законодавство має приписувати заходи щодо безпечного використання та експлуатації апаратури з дистанційним контролем (Р. 183, п. 10).

(3) Забезпечення належного використання пристроїв безпеки

Усі особи зобов'язані: утримуватися від довільного відключення, заміни чи від'єднання захисних пристроїв, які влаштовані на машинах, обладнанні, пристроях, інструментах, установках і будівлях; і правильно користуватися такими захисними пристроями. Роботодавці повинні серед інших своїх обов'язків надавати працівникам відповідні підготовку та інструкції, з тим щоб вони могли виконувати обов'язки (Р. 183, п. 30).

(4) Належне врахування екологічних міркувань

Належну увагу слід приділяти можливому впливу гірничих робіт на оточуюче шахту природне середовище та на безпеку населення.

Це повинно включати, зокрема, контроль за осіданням поверхні, вібрацією, леткою породою, вмістом шкідливих речовин у воді, повітрі або ґрунті, безпечне та ефективне утримання відвалів і відновлення земель у місцях гірничих розробок (Р. 183, п. 33).

Посилання

- З інформацією про всі стандарти МОП можна ознайомитися у базі даних NORMLEX.
- Стандарти МОП, ратифіковані Україною, подано на веб-сайті Офісу МОП.
- Загальне опитування щодо Конвенції 1981 р. про безпеку та гігієну праці (№ 155), Рекомендація 1981 р. про безпеку та гігієну праці (№ 164) та Протокол 2002 р. до Конвенції 1981 р. про безпеку та гігієну праці, Звіт Комітету з питань застосування конвенцій та рекомендацій (статті 19, 22 та 35 Конституції), Звіт III (Частина 1B), Женева, 2009 р. (Центр навчання та досліджень у галузі праці та соціального захисту (CASGEM)).
- МОП: Загальне опитування щодо актів з питань охорони та гігієни праці стосовно стимуляційної структури, будівництва, шахт і сільського господарства – Конвенція про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці (№ 187) і Рекомендація (№ 197) 2006 р.; Конвенція 1988 р. про безпеку та гігієну праці у будівництві (№ 167) і Рекомендація (№ 175) 1988 р.; Конвенція про безпеку та гігієну праці в шахтах (№ 176) і Рекомендація (№ 183) 1995 р.; Конвенція про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві (№ 184) і Рекомендація (№ 192) 2001 р., Звіт Комітету з питань застосування Конвенцій і Рекомендацій (статті 19, 22, 23 та 35 Конституції), Звіт III (Частина 1B), Женева, 2017 р.
- МОП: Керівні принципи з систем управління охороною та гігієною праці (МОП-БГП 2001 р.).
- Кодекс усталеної практики МОП. Безпека та гігієна праці під час розробки вугільних родовищ підземним способом, Київ, 2018 р.
- Кодекс усталеної практики МОП. Безпека та гігієна праці у відкритих гірничих виробках, Київ, 2018 р.

Додатки

Конвенція 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах № 176.....	38
Рекомендація 1995 року щодо безпеки та гігієни праці на шахтах № 183	50
Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище № 155	60
Протокол до Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці	69
Конвенція 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці № 187.....	74

Конвенція 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах № 176

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, будучи скликаною в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та зібравшись 6 червня 1995 року на свою вісімдесят другу сесію;

відзначаючи відповідні міжнародні конвенції та рекомендації в галузі праці, зокрема Конвенцію 1957 року про скасування примусової праці, Конвенцію та Рекомендацію 1960 року про захист від радіації, Конвенцію та Рекомендацію 1963 року про забезпечення машин захисними пристроями, Конвенцію та Рекомендацію 1964 року про допомоги у випадках виробничого травматизму, Конвенцію та Рекомендацію 1965 року про мінімальний вік допуску на підземні роботи, Конвенцію 1965 року про медичний огляд молодих людей для підземних робіт, Конвенцію та Рекомендацію 1977 року про виробниче середовище (забруднення повітря, шум та вібрація), Конвенцію та Рекомендацію 1981 року про безпеку та гігієну праці, Конвенцію та Рекомендацію 1985 року про служби гігієни праці, Конвенцію та Рекомендацію 1986 року про азбест, Конвенцію та Рекомендацію 1988 року про безпеку та гігієну праці у будівництві, Конвенцію та Рекомендацію 1990 року про хімічні речовини та Конвенцію та Рекомендацію 1993 року про запобігання великим промисловим аваріям;

беручи до уваги те, що працівники потребують інформації, навчання, реальних консультацій з підготовки й ужиття заходів з техніки безпеки та гігієни праці стосовно небезпек і ризиків, на які вони наражаються в гірничій промисловості, й участі в підготовці й ужитті таких заходів, а також те, що працівники мають право на інформацію, навчання, реальні консультації з підготовки й ужиття заходів з техніки безпеки та гігієни праці стосовно небезпек і ризиків, на які вони наражаються в гірничій промисловості, й участь у підготовці й ужитті таких заходів;

визнаючи, що бажаним є запобігання будь-яким нещасним випадкам зі смертельними наслідками, пошкодженням або погіршенню стану здоров'я, які трапляються з працівниками чи представниками громадськості, або шкоді навколишньому середовищу, спричиненій добуванням корисних копалин;

беручи до уваги необхідність співробітництва між Міжнародною організацією праці, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Міжнародним агентством з атомної енергії та іншими відповідними

установами, а також відзначаючи відповідні документи, зведення практичних правил, кодекси й посібники, видані цими організаціями;

ухваливши рішення прийняти ряд пропозицій стосовно безпеки та гігієни праці в шахтах, що є четвертим пунктом порядку денного сесії;

вирішивши надати цим пропозиціям форми міжнародної конвенції, ухвалює 22 червня 1995 року наведену нижче Конвенцію, на яку можна посилається як на Конвенцію 1995 року про безпеку та гігієну праці в шахтах:

Частина I Визначення Стаття 1

1. Для цілей цієї Конвенції термін "шахта" охоплює:

а) наземні або підземні майданчики, де, зокрема, здійснюється така діяльність:

- i) розвідування родовищ корисних копалин, за винятком нафти й газу, наслідком якого є механічне порушення ґрунту;
- ii) видобуток корисних копалин, за винятком нафти й газу;
- iii) підготовка, у тому числі подрібнювання, розмелювання, концентрація чи промивання видобутих корисних копалин, а також

б) усі машини, устаткування, пристрої, установки, будівлі та інженерні споруди, які використовуються у зв'язку з діяльністю, зазначеною у викладеному вище підпункті "а".

2. Для цілей цієї Конвенції термін "роботодавець" означає будь-яку фізичну або юридичну особу, яка наймає одного чи більше працівників для роботи в шахті, а також, залежно від контексту, оператора, головного підрядника, підрядника чи субпідрядника.

Частина II Сфера й засоби застосування Стаття 2

1. Ця Конвенція застосовується до всіх шахт.

2. Після консультацій з відповідними найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників компетентний орган держави-члена, яка ратифікує Конвенцію:

а) може вилучити певні категорії шахт зі сфери застосування цієї Конвенції або певних її положень, якщо рівень загального захисту, що надається на цих шахтах відповідно до національних законодавства та практики, є не нижчим за той, який надавався б у результаті повного застосування положень Конвенції;

б) у разі вилучення певних категорій шахт відповідно до зазначеного вище підпункту "а" розробляє плани послідовного охоплення всіх шахт.

3. Держава-член, яка ратифікує Конвенцію й використовує можливість, зазначену у викладеному вище підпункті "а" пункту 2, у своїх доповідях про застосування Конвенції, які подаються відповідно до статті 22 Статуту Міжнародної організації праці, зазначає будь-яку особливу категорію шахт, вилучену таким чином, а також причини такого вилучення.

Стаття 3

Беручи до уваги національні умови й практику, а також після консультацій з відповідними найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників держава-член розробляє, здійснює й періодично переглядає послідовну політику з безпеки та гігієни праці в шахтах, особливо стосовно заходів для виконання положень Конвенції.

Стаття 4

1. Заходи для забезпечення застосування Конвенції визначаються національними нормативно-правовими актами.

2. У разі необхідності ці національні нормативно-правові акти доповнюються:

а) технічними стандартами, посібниками чи зведеннями практичних правил або

б) іншими засобами застосування, які відповідають національній практиці та які визначаються компетентним органом.

Стаття 5

1. Національними нормативно-правовими актами відповідно до пункту 1 статті 4 визначається компетентний орган для моніторингу та регулювання різних аспектів безпеки та гігієни праці в шахтах.

2. Такі національно-правові акти передбачають:

а) контроль за станом безпеки та гігієни праці в шахтах;

б) перевірку шахт інспекторами, визначеними для цих цілей компетентним органом;

с) процедури повідомлення про визначені національними нормативно-правовими актами нещасні випадки зі смертельними наслідками, нещасні випадки з тяжкими наслідками, небезпечні випадки та аварії на шахті, а також їхнього розслідування;

д) збір і публікування статистичних даних про визначені національними нормативно-правовими актами нещасні випадки, професійні захворювання та небезпечні випадки;

е) повноваження компетентного органу тимчасово припинити чи обмежити гірничі роботи з причин безпеки та гігієни праці доти, доки причини, яка дає привід до тимчасового припинення чи обмеження, не буде усунено, а також

ф) установа ефективних процедур для забезпечення здійснення прав працівників та їхніх представників на отримання консультацій з питань, які стосуються безпеки та гігієни праці на робочому місці, та на участь у заходах, які стосуються безпеки та гігієни праці на робочому місці.

3. Такі національні нормативно-правові акти передбачають здійснення виробництва, зберігання, транспортування та використання вибухових речовин та ініціювальних пристроїв у шахті компетентними чи уповноваженими особами або під їхнім безпосереднім контролем.

4. Такі національні нормативно-правові акти визначають:

а) вимоги стосовно гірничорятувальних робіт, першої медичної допомоги та відповідного медичного обладнання;

б) зобов'язання надавати й обслуговувати належні саморятівники для працівників у підземних вугільних шахтах і в разі необхідності в інших підземних шахтах;

с) захисні заходи для убезпечення відпрацьованих гірничих виробок з метою усунення або мінімізації ризиків безпеці та гігієни праці;

д) вимоги стосовно безпечного зберігання, транспортування й розміщення небезпечних речовин, які використовуються в гірничому виробництві, та відходів, які утворюються в шахті, а також

е) у разі необхідності зобов'язання надавати достатні санвузли та приміщення для умивання, зміни одягу й уживання їжі, а також підтримувати їх у гігієнічному стані.

5. Такі національні нормативно-правові акти передбачають забезпечення роботодавцем, відповідальним за шахту, підготовки відповідних планів виробок до початку експлуатації, а в разі будь-яких істотних змін – періодичного оновлення таких планів та їхньої наявності на шахті.

Частина III

Запобіжні та захисні заходи на шахті

A. Відповідальність роботодавців

Стаття 6

Під час ужиття запобіжних та захисних заходів за цією частиною Конвенції роботодавець оцінює ризик і впливає на нього в такому порядку пріоритетності:

- а) усуває ризик;
- б) контролює ризик у джерелі його виникнення;
- с) мінімізує ризик за допомогою засобів, які охоплюють розробку систем безпечної роботи, а також
- д) настільки, наскільки залишається ризик, забезпечує використання індивідуального захисного спорядження, беручи до уваги те, що є доцільним, здійсненням і можливим, а також позитивну практику й дотримання належної обережності.

Стаття 7

Роботодавці вживають усіх необхідних заходів для усунення або мінімізації ризиків безпеки та гігієни праці в шахтах, які знаходяться під їхнім контролем, та, зокрема:

- а) забезпечують проектування, будівництво шахти й оснащення її електричним, механічним та іншим обладнанням, у тому числі системою зв'язку, таким чином, щоб були створені умови безпечної роботи й безпечного виробничого середовища;
- б) забезпечують уведення шахти в експлуатацію, здійснення її експлуатації, утримання та виведення її з експлуатації таким чином, щоб працівники могли виконувати призначену їм роботу, не ставлячи під загрозу своєї безпеки й здоров'я та безпеки й здоров'я інших осіб;

- с) уживають заходів для підтримання стійкості порід у місцях, доступ до яких особи мають у зв'язку з виконанням своєї роботи;
- д) у разі можливості забезпечують з кожного робочого місця під землею два виходи, кожний з яких веде до окремих шляхів виходу на поверхню;
- е) забезпечують моніторинг, оцінювання та регулярну перевірку виробничого середовища для виявлення різних небезпек, на які працівники можуть наражатися, та оцінювання рівня їхнього впливу;
- ф) забезпечують належну вентиляцію всіх підземних гірничих виробок, доступ до яких є дозволеним;
- г) стосовно зон, які піддаються особливим ризикам, розробляють і виконують експлуатаційний план та процедури для забезпечення системи безпечної роботи й захисту працівників;
- h) уживають заходів, які відповідають характеру гірничих робіт, для недопущення, виявлення виникнення й поширення пожеж і вибухів та для протидії їм, а також
- i) у разі виникнення серйозної загрози безпеці та здоров'ю працівників забезпечують припинення робіт й евакуацію працівників до безпечного місця.

Стаття 8

Роботодавець готує план ліквідації аварійних ситуацій, який відповідає особливостям кожної шахти, для дій у разі виникнення обґрунтовано очікуваних промислових та природних катастроф.

Стаття 9

У випадках, коли працівники зазнають впливу фізичних, хімічних чи біологічних небезпечних факторів, роботодавець:

- а) у зрозумілий спосіб інформує працівників про небезпеки, пов'язані з їхньою роботою, фактори ризику для здоров'я й відповідні запобіжні та захисні заходи;
- б) уживає відповідних заходів для усунення або мінімізації ризиків, які виникають у результаті впливу цих факторів;
- с) у випадках, коли належного захисту від ризику нещасного випадку або шкоди здоров'ю, у тому числі впливу шкідливих умов, не може бути забезпечено іншими засобами, надає й обслуговує безоплатно для працівників відповідне захисне спорядження, одяг, якщо це є необхідним, та інші засоби, визначені національними нормативно-правовими актами, а також

d) забезпечує працівників, які постраждали внаслідок травми або захворювання на робочому місці, першою медичною допомогою, належним транспортуванням від робочого місця й доступом до відповідних медичних закладів.

Стаття 10

Роботодавець забезпечує:

a) безоплатне проведення для працівників належних програм професійної підготовки й перепідготовки та отримання ними зрозумілих інструкцій з питань безпеки та гігієни праці, а також призначеної роботи;

b) відповідно до національних нормативно-правових актів здійснення під час кожної робочої зміни належної перевірки та контролю для забезпечення безпечної роботи шахти;

c) установа системи для того, щоб прізвища всіх осіб, які знаходяться під землею, а також можливе місцеперебування цих осіб будь-коли могли бути точно відомими;

d) проведення розслідувань усіх визначених національними нормативно-правовими актами нещасних і небезпечних випадків та вжиття відповідних відновлювальних заходів, а також

e) надання компетентному органу звіту, визначеного національними нормативно-правовими актами, про нещасні й небезпечні випадки.

Стаття 11

На основі загальних принципів гігієни праці та відповідно до національних нормативно-правових актів роботодавець забезпечує проведення регулярного нагляду за станом здоров'я працівників, які піддаються впливові небезпечних умов виробництва, характерних для гірничої промисловості.

Стаття 12

Щоразу, коли два чи більше роботодавців здійснюють діяльність в одній і тій самій шахті, роботодавець, відповідальний за шахту, координує вжиття всіх заходів, які стосуються безпеки та гігієни праці працівників, і несе основну відповідальність за безпеку робіт. Це не звільняє кожного з роботодавців від відповідальності за вжиття всіх заходів, які стосуються безпеки та гігієни праці їхніх працівників.

В. Права й обов'язки працівників та їхніх представників

Стаття 13

1. Відповідно до національних нормативно-правових актів, зазначених у статті 4, працівники мають такі права:

а) повідомляти про нещасні випадки, небезпечні випадки та небезпеки роботодавцю та компетентному органу;

б) у випадках, коли існує причина для занепокоєння, яке стосується безпеки та гігієни праці, вимагати й добиватися проведення перевірок та розслідувань роботодавцем та компетентним органом;

с) знати про небезпеки на робочому місці, які можуть загрожувати їхній безпеці або здоров'ю, та бути поінформованими про них;

д) отримувати наявну в роботодавця чи компетентного органу інформацію стосовно їхньої безпеки та гігієни праці;

е) залишати будь-яке місце в шахті в разі виникнення таких обставин, які з обґрунтованих причин сприймаються як такі, що становлять серйозну загрозу їхній безпеці або здоров'ю, а також

ф) колективно обирати представників з питань безпеки та гігієни праці.

2. Представники з питань безпеки та гігієни праці, зазначені у викладеному вище підпункті "г" пункту 1, відповідно до національних нормативно-правових актів мають такі права:

а) представляти працівників з усіх аспектів безпеки та гігієни праці на робочому місці, у тому числі, якщо це є необхідним, з питань здійснення прав, зазначених у викладеному вище пункті 1;

б) i) брати участь у перевітках та розслідуваннях, які проводяться роботодавцем та компетентним органом на робочому місці, а також

ii) контролювати й розслідувати питання, які стосуються безпеки та гігієни праці;

с) звертатися по допомогу до консультантів і незалежних експертів;

д) своєчасно консультуватися з роботодавцем з питань, які стосуються безпеки та гігієни праці, у тому числі із загальних принципів і порядку;

е) консультуватися з компетентним органом, а також

ф) отримувати повідомлення про нещасні й небезпечні випадки, які стосуються тієї ділянки, представляти яку вони обрані.

3. Процедури здійснення прав, зазначених у викладених вище пунктах 1 та 2, визначаються:

а) національними нормативно-правовими актами, а також

б) шляхом проведення консультацій між роботодавцями та працівниками і їхніми представниками.

4. Національні нормативно-правові акти забезпечують здійснення прав, зазначених у викладених вище пунктах 1 та 2, без дискримінації або санкцій.

Стаття 14

Згідно з національними нормативно-правовими актами працівники відповідно до їхньої підготовки зобов'язані:

а) дотримуватися визначених заходів з безпеки та гігієни праці;

б) виявляти достатню обережність стосовно власної безпеки та здоров'я, а також безпеки та здоров'я інших осіб, яким може бути завдано шкоди внаслідок їхніх дій чи бездіяльності під час роботи, у тому числі здійснювати належний догляд за наданими їм для цих цілей захисним спецодягом, засобами та спорядженням, а також належним чином їх використовувати;

с) негайно повідомляти своєму безпосередньому керівнику про будь-яку ситуацію, яка, на їхню думку, може становити ризик їхній безпеці або здоров'ю чи безпеці або здоров'ю інших осіб, та з якою вони самі не можуть упоратися належним чином, а також

д) співробітничати з роботодавцем для уможливлення виконання обов'язків та зобов'язань, покладених на роботодавця відповідно до Конвенції.

С. Співробітництво

Стаття 15

Відповідно до нормативно-правових актів уживають заходів для заохочення співробітництва між роботодавцями та працівниками і їхніми представниками з метою сприяння безпеці та гігієні праці в шахтах.

Частина IV

Виконання

Стаття 16

Держава-член:

а) уживає всіх необхідних заходів, у тому числі введення відповідних санкцій та виправних заходів, для забезпечення ефективного виконання положень Конвенції, а також

б) забезпечує діяльність відповідних інспекторських служб для контролю за застосуванням заходів, яких необхідно вживати для виконання Конвенції, і забезпечує ці служби ресурсами, необхідними для виконання ними їхніх завдань.

Частина V

Прикінцеві положення

Стаття 17

Офіційні грамоти про ратифікацію цієї Конвенції надсилаються Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації.

Стаття 18

1. Ця Конвенція має обов'язкову силу тільки для тих держав – членів Міжнародної організації праці, ратифікаційні грамоти яких зареєстрував Генеральний директор Міжнародного бюро праці.

2. Вона набирає чинності через 12 місяців від дати реєстрації Генеральним директором ратифікаційних грамот двох держав-членів.

3. Надалі ця Конвенція набирає чинності для кожної держави-члена через 12 місяців від дати реєстрації її ратифікаційної грамоти.

Стаття 19

1. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, може денонсувати її після закінчення десяти років з дати, коли Конвенція вперше набирає чинності, за допомогою акта, надісланого Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації. Така денонсація не набирає чинності доти, доки не мине року після дати реєстрації акта про денонсацію.

2. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію і яка протягом року, що настає після закінчення десятирічного періоду, зазначеного в попередньому пункті, не здійснює права денонсації, передбаченого в цій статті, буде зобов'язаною на наступний

десятирічний період і в подальшому може денонсувати цю Конвенцію після закінчення кожного десятирічного періоду відповідно до умов, передбачених у цій статті.

Стаття 20

1. Генеральний директор Міжнародного бюро праці повідомляє всім державам – членам Міжнародної організації праці про реєстрацію всіх ратифікаційних грамот й актів про денонсацію, надісланих йому державами – членами Організації.

2. Повідомляючи державам – членам Організації про реєстрацію другої ратифікаційної грамоти, Генеральний директор звертає увагу держав – членів Організації на дату набрання чинності цією Конвенцією.

Стаття 21

Генеральний директор Міжнародного бюро праці надсилає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй для реєстрації відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй усі відомості про всі ратифікаційні грамоти й акти про денонсацію, зареєстровані Генеральним директором згідно з положеннями попередніх статей.

Стаття 22

Адміністративна рада Міжнародного бюро праці у випадках, коли вона вважає це необхідним, надає Генеральній конференції доповідь про застосування цієї Конвенції та розглядає доцільність унесення до порядку денного Конференції питання про цілковитий або частковий перегляд.

Стаття 23

1. Якщо Конференція ухвалить нову конвенцію, за допомогою якої здійснено цілковитий або частковий перегляд цієї Конвенції, і якщо в новій конвенції не передбачено іншого, то:

а) ратифікація державою-членом нової конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд, *ipso jure*³ спричиняє, незалежно від положень викладеної вище статті 19, негайну денонсацію цієї Конвенції за умови набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд;

б) з дня набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд, ця Конвенція перестає бути відкритою для ратифікації державами-членами.

3 *Ipso jure* – на підставі закону (лат.).

2. Ця Конвенція в будь-якому разі залишається чинною в теперішній формі й з теперішнім змістом для тих держав-членів, які ратифікували її, але не ратифікували конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд.

Стаття 24

Англо- та франкомовна редакції тексту цієї Конвенції мають однакову силу.

Рекомендація 1995 року щодо безпеки та гігієни праці на шахтах № 183

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, що скликана в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці і зібралася 6 червня 1995 року на свою 82-гу сесію,

беручи до уваги відповідні міжнародні конвенції і рекомендації про працю і, зокрема, Конвенцію 1957 року про скасування примусової праці, Конвенцію і Рекомендацію 1960 року про захист від радіації, Конвенцію і Рекомендацію 1963 року про забезпечення машин захисними пристроями, Конвенцію і Рекомендацію 1964 року про допомоги у випадках виробничого травматизму, Конвенцію і Рекомендацію 1965 року про мінімальний вік допуску на підземні роботи, Конвенцію 1965 року про медичний огляд молодих людей для підземних робіт, Конвенцію і Рекомендацію 1977 року про виробниче середовище (забруднення повітря, шум і вібрація), Конвенцію і Рекомендацію 1981 року про безпеку та гігієну праці, Конвенцію і Рекомендацію 1985 року про служби гігієни праці, Конвенцію і Рекомендацію 1986 року про азбест, Конвенцію і Рекомендацію 1988 року про безпеку та гігієну праці в будівництві, Конвенцію і Рекомендацію 1990 року про хімічні речовини та Конвенцію і Рекомендацію 1993 року про відвернення великих промислових аварій,

важаючи, що працівники потребують і мають право на інформацію, професійну підготовку та дійсні консультації, а також на участь у розробці та вжитті заходів щодо безпечних і здорових умов праці, з огляду на небезпеки і ризики, на які вони наражаються в гірничій промисловості,

визнаючи бажаним відвертати всі смертельні нещасні випадки, травми чи захворювання, які зачіпають працівників або населення, або шкоду, заподіяну навколишньому середовищу, що є наслідком виробничої діяльності в гірничій промисловості,

беручи до уваги потребу в співробітництві між Міжнародною організацією праці, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Міжнародним агентством з атомної енергії та іншими відповідними установами і беручи до уваги відповідні акти, зводи практичних правил, кодекси і директиви, видані цими організаціями,

постановивши ухвалити ряд пропозицій щодо безпеки та гігієни праці на шахтах, що є четвертим пунктом порядку денного сесії,

вирішивши надати цим пропозиціям форму рекомендації, яка доповнює Конвенцію про безпеку та гігієну праці на шахтах,

ухвалює цього двадцять другого дня червня місяця тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року наступну рекомендацію, яка може називатися Рекомендацією 1995 року щодо безпеки та гігієни праці на шахтах:

I. Загальні положення

1. Положення цієї Рекомендації доповнюють положення Конвенції 1995 року про безпеку та гігієну праці на шахтах (далі – Конвенція) і повинні застосовуватися разом з ними.

2. Ця Рекомендація застосовується на всіх шахтах.

3. 1) Держава-член повинна з урахуванням національних умов і практики та після консультацій з найбільш представницькими організаціями заінтересованих роботодавців і працівників розробляти, здійснювати і періодично переглядати погоджену політику в галузі безпеки та гігієни праці на шахтах.

2) Консультації, передбачені в статті 3 Конвенції, повинні включати консультації з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників з питань впливу на безпеку праці працівників та їхнє здоров'я, тривалості робочого часу, роботи в нічну зміну і позмінної роботи. Після таких консультацій держава-член повинна вживати необхідних заходів щодо робочого часу і, зокрема, щодо максимальної тривалості робочого дня і мінімальних періодів щоденного відпочинку.

4. Компетентний орган повинен мати в своєму розпорядженні належним чином кваліфікований і підготовлений персонал з відповідними навичками, а також достатнє технічне та професійне забезпечення для проведення інспекцій, розслідувань, оцінки та консультацій з питань, що розглядаються в Конвенції, та для забезпечення дотримання національного законодавства.

5. Слід вживати заходів, які сприяють:

а) проведенню досліджень та обміну інформацією на національному та міжнародному рівнях з питань безпеки та гігієни праці на шахтах;

б) наданню компетентним органом конкретної допомоги малим шахтам з метою:

- i) сприяння в передачі технологічного "ноу-хау";
- ii) розробки програм профілактики в галузі безпеки та гігієни праці; та

iii) заохочення співробітництва і консультацій між роботодавцями та працівниками і їхніми представниками; та

с) програмам або системам з реабілітації та реінтеграції працівників, які стали жертвами виробничих травм або професійних захворювань.

6. Під час контролю за станом безпеки та гігієни праці на шахтах відповідно до пункту 2 статті 5 Конвенції, вимоги, які ставляться, повинні, в разі необхідності, стосуватись:

а) атестації та професійної підготовки персоналу;

б) інспектування шахти, шахтного обладнання та споруд;

с) контролю за вантажно-розвантажувальними роботами, транспортуванням, зберіганням та використанням вибухових та небезпечних речовин, що використовуються або виробляються в ході гірничих робіт;

д) виконання роботи на електричному обладнанні та установках;
і

е) нагляду за працюючими.

7. На виконання пункту 4 статті 5 Конвенції може передбачатися, що постачальниками обладнання та пристроїв, небезпечних виробів і речовин для шахти зобов'язані забезпечувати їхню відповідність національним нормам з безпеки та гігієни праці, чітко маркірувати продукцію та надавати докладну інформацію та інструкції.

8. Вимоги щодо гірничорятувальних робіт і першої медичної допомоги відповідно до пункту 4 "а" статті 5 Конвенції, а також щодо відповідного медичного догляду при наданні допомоги у надзвичайній ситуації можуть включати:

а) організаційні заходи;

б) надання обладнання;

с) нормативи для професійної підготовки;

д) професійну підготовку працівників і участі в практичних заняттях;

е) наявність достатньої кількості осіб, які пройшли підготовку;

ф) відповідну систему зв'язку;

г) ефективну систему оповіщення про небезпеку;

h) забезпечення і утримання у робочому стані засобів евакуації та рятувальних засобів;

і) формування гірничорятувальної бригади чи бригад;

j) періодичний медичний контроль з метою визначення готовності до роботи членів гірничорятувальної бригади чи бригад та їхні регулярні тренування;

k) медичний догляд і транспортування працівників, які одержали травму або захворіли на робочому місці, для надання їм медичної допомоги, що має бути для працівників безплатним;

l) координацію дій з місцевою владою;

m) заходи щодо сприяння міжнародному співробітництву в цій галузі.

9. Вимоги, що ставляться відповідно до пункту 4 "b" статті 5 Конвенції, можуть включати специфікацію і стандарти на тип саморятівників, які надаються, а щодо, зокрема, шахт, небезпечних через викиди газу, та інших шахт – надання, в разі необхідності, ізолюючих респіраторних пристроїв.

10. Національне законодавство має приписувати заходи щодо безпечного використання та експлуатації апаратури з дистанційним контролем.

11. Національне законодавство повинно передбачати, що роботодавець зобов'язаний вживати належних заходів щодо захисту працівників, які працюють окремо або в ізоляції.

II. Заходи щодо відвернення ризиків і захисту на шахті

12. Роботодавці повинні проводити оцінку небезпечних факторів та аналіз ризику і потім розробляти та застосовувати, в разі необхідності, системи для управління цим ризиком.

13. Для підтримання стійкості порід, відповідно до статті 7 "c" Конвенції, роботодавець повинен вживати всіх відповідних заходів для того, щоб:

a) вести нагляд і контроль за рухом пластів;

b) в разі необхідності забезпечити надійне кріплення покрівлі, стінок і ґрунту виробок, за винятком тих ділянок, де застосовувана технологія допускає контрольоване обвалення порід;

c) вести нагляд і контролювати стан бортів кар'єрів для запобігання зсувам або падінню матеріалів у кар'єр, що ставить під загрозу безпеку працівників; і

d) забезпечити належне проектування і будівництво дамб, відстійних ставів, хвостосховищ та інших подібних споруд і належним чином контролювати їхній стан, щоб відвернути небезпеку зсувів або руйнування.

14. Відповідно до статті 7 "d" Конвенції, окремі засоби виходу з шахти мають бути незалежні один від одного наскільки це максимально можливо; слід вживати заходів і надавати обладнання для безпечної евакуації працівників в разі виникнення небезпеки.

15. Відповідно до статті 7 "f" Конвенції, всі підземні шахтні виробки, до яких мають доступ працівники, а також, в разі необхідності, інші ділянки повинні належним чином вентилуватися, з тим щоб в них підтримувалась атмосфера:

- a) при якій небезпека вибуху усунена або зведена до мінімуму;
- b) при якій підтримуються належні умови праці в ході виробничих операцій з урахуванням використовуваних способів роботи і фізичних навантажень, яким піддаються працівники; та
- c) яка відповідає національним нормам щодо пилу, газу, радіації та кліматичних умов; у країнах, де національні норми відсутні, роботодавець повинен виходити з міжнародних норм.

16. Особливі небезпеки, зазначені в статті 7 "g" Конвенції, які потребують наявності оперативного плану і заходів, можуть включати:

- a) пожежі та вибухи в шахтах;
- b) викиди газу;
- c) викиди породи;
- d) прориви води чи пульпи;
- e) обвалення породи;
- f) ймовірність сейсмічної діяльності;
- g) ризики, пов'язані з виконанням роботи поблизу небезпечних виробок або в особливо важких геологічних умовах;
- h) припинення тяги повітря.

17. Заходи, яких роботодавці можуть вживати на виконання статті 7 "h" Конвенції, повинні вимагати, якщо це практично здійснено, заборону на те, щоб люди проносили під землею будь-які предмети або речовини, здатні спричинити пожежу, вибух або небезпечну подію.

18. Відповідно до статті 7 "i" Конвенції шахтні засоби повинні включати, в разі необхідності, достатньо надійно захищені в пожежному відношенні та ізольовані камери, які можуть бути укриттями для працівників у надзвичайній ситуації. Ізольовані камери мають бути чітко позначені і легко доступні, особливо при поганій видимості.

19. План надзвичайних заходів, зазначений у статті 8 Конвенції, може включати:

- a) реально існуючі ситуаційні плани;
- b) положення про припинення робіт і евакуацію персоналу при надзвичайній ситуації;
- c) необхідне тренування по проведенню надзвичайних заходів і використанню обладнання;
- d) належний захист населення та охорону навколишнього середовища;
- e) надання інформації відповідним органам та організаціям і проведення консультацій з ними.

20. Фактори небезпеки, зазначені в статті 9 Конвенції, можуть включати:

- a) завислий пил;
- b) займистий, токсичний, отруйний або інші види шахтних газів;
- c) пари та шкідливі речовини;
- d) вихлопні гази від дизельних двигунів;
- e) недостатність кисню;
- f) радіацію від порід, обладнання та інших джерел;
- g) шум і вібрацію;
- h) граничні температури;
- i) високі рівні вологості;
- j) недостатнє освітлення чи вентиляцію;
- k) фактори, пов'язані з роботою на великій висоті чи великих глибинах або в тісному просторі;
- l) фактори, пов'язані з ручною працею;
- m) небезпеки, пов'язані з механічним обладнанням та електроустановками;
- n) фактори, що є наслідком сполучення будь-яких вищезазначених факторів.

21. Заходи на виконання статті 9 Конвенції можуть включати:

- a) технічні та організаційні заходи, що застосовуються відповідно до характеру гірничих робіт або до використовуваних установок, машин, обладнання, пристроїв або споруд;

б) якщо неможливо вживати заходів, зазначених вище в підпункті "а", інших ефективних заходів, що включають використання засобів індивідуального захисту і захисного одягу, які надаються працівнику безплатно;

с) якщо виявлені небезпеки та ризики, що впливають на репродуктивну систему людини, учбові та спеціальні технічні та організаційні заходи, включаючи, в разі необхідності, право на переведення на іншу роботу без будь-якої втрати в заробітку, особливо в такі періоди найбільшого ризику для здоров'я, як вагітність та годування дитини груддю;

д) регулярний контроль та інспектування місць, де існують чи можуть виникати небезпеки.

22. Зазначені в статті 9 "с" Конвенції види захисного обладнання і засобів можуть включати:

а) пристрої, що захищають від предметів, які падають і перекочуються;

б) ремені безпеки на обладнанні та вантажозахисні пристрої;

с) повністю ізольовані герметизовані камери;

д) ізольовані рятувальні камери;

е) пункти з душовими для миття тіла та очей в умовах аварійної ситуації.

23. На виконання статті 10 "б" Конвенції роботодавці повинні:

а) забезпечити проведення належного інспектування кожного робочого місця на шахті і, зокрема, повітря, стан поверхні землі, машин, обладнання і пристроїв на шахті, в тому числі, в разі необхідності, інспектування до початку зміни; та

б) записувати результати інспектування, дефекти і заходи щодо їх усунення та забезпечувати доступ до цих записів на шахті.

24. В разі необхідності, медичний нагляд, зазначений у статті 11 Конвенції, повинен безплатно для працівника і без будь-якої дискримінації або санкцій:

а) давати можливість для проходження медичного огляду з урахуванням особливостей виконуваного завдання до або відразу після влаштування на роботу, а потім на регулярній основі; та

б) забезпечувати, в міру можливості, повернення до трудової діяльності або реабілітацію працівників, які не можуть виконувати свої звичайні обов'язки через виробничі травми або професійне захворювання.

25. На виконання пункту 4 "е" статті 5 Конвенції роботодавці повинні, в разі необхідності, забезпечувати та утримувати безплатно для працівників:

- а) у достатній кількості і в доброму стані туалети, душові, умивальники та приміщення для переодягання, котрі, в разі необхідності, мають бути окремими для чоловіків і жінок;
- б) відповідні приміщення для зберігання, прання, та сушіння одягу;
- с) достатні запаси питної води у зручних місцях; і
- д) достатні і в належному санітарному стані приміщення та обладнання для вживання їжі.

III. Права та обов'язки працівників та їхніх представників

26. На виконання статті 13 Конвенції працівники та їхні представники з безпеки та гігієни праці повинні отримувати інформацію або мати доступ, в разі необхідності, до інформації, яка повинна включати:

- а) в разі практичної можливості, повідомлення про відвідання шахти представником компетентного органу, пов'язане з перевіркою стану безпеки та гігієни праці;
- б) звіти про інспекції, проведені компетентним органом або роботодавцем, включаючи інспекцію машин чи обладнання;
- с) копії наказів або інструкцій, виданих компетентним органом з питань безпеки та гігієни праці;
- д) звіти про аварії, випадки травматизму і захворювань та інші події, які впливають на безпеку та гігієну праці, які були підготовлені компетентним органом або роботодавцем;
- е) інформацію та повідомлення про всі небезпеки на виробництві, в тому числі про небезпечні, токсичні або шкідливі матеріали, реагенти або речовини, використовувані на шахті;
- ф) будь-яку іншу документацію щодо безпеки та гігієни праці, яку роботодавець повинен мати;
- г) негайне оповіщення про нещасні випадки та інші небезпечні події; та
- h) будь-які медичні дослідження, проведені у зв'язку з факторами небезпеки на робочому місці.

27. На виконання пункту 1 "е" статті 13 Конвенції, положення можуть включати вимоги щодо:

- а) оповіщення про зазначену в цих положеннях небезпеку осіб нагляду та представників працівників щодо безпеки та гігієни праці;
- б) участі уповноважених представників роботодавця і представників працівників у розв'язанні проблеми;
- с) участі, в разі необхідності, представника компетентного органу влади з метою сприяння у розв'язанні проблеми;
- д) збереження заробітної плати працівника і, в разі необхідності, переведення його на іншу підходящу роботу;
- е) повідомлення кожного працівника, від якого вимагається виконання роботи на певному місці в шахті, про те, що інший працівник відмовився працювати на даному місці, а також про причини цього.

28. На виконання пункту 2 статті 13 Конвенції, права представників працівників з безпеки та гігієни праці повинні, в разі необхідності, включати право:

- а) на отримання в робочий час без втрати в заробітній платі відповідної підготовки щодо їхніх прав і функцій як представників працівників з безпеки та гігієни праці, а також з питань безпеки та гігієни праці;
- б) доступу до відповідних засобів, без яких вони не можуть виконувати свої функції;
- с) отримувати нормальну заробітну плату за весь час, витрачений на здійснення своїх прав і виконання своїх функцій як представників працівників з безпеки та гігієни праці; та
- д) на надання допомоги і консультацій працівникам, які залишили робоче місце через те, що, на їхню думку, їхнє здоров'я або безпека знаходились під загрозою.

29. Представники з безпеки та гігієни праці повинні, в разі необхідності, заздалегідь повідомляти роботодавця про свій намір провести контроль або розслідування з питань безпеки та гігієни праці, як це передбачено в пункті 2 "b" "ii" статті 13 Конвенції.

30. 1) Усі особи зобов'язані:

- а) утримуватися від довільного відключення, заміни чи від'єднання захисних пристроїв, які влаштовані на машинах, обладнанні, пристроях, інструментах, установках і будівлях; і
- б) правильно користуватися такими захисними пристроями.

2) Роботодавці повинні серед інших своїх обов'язків надавати працівникам відповідні підготовку та інструкції, з тим щоб вони могли виконувати обов'язки, зазначені вище в підпункті 1.

IV. Співпраця

31. Заходи, які сприяють зазначеній в статті 15 Конвенції співпраці, повинні включати:

а) утворення механізмів співпраці, таких як комітети з безпеки та гігієни праці з рівним представництвом від роботодавців і працівників, які мають такі повноваження і виконують такі функції, які можуть бути приписані, в тому числі повноваження на проведення спільних інспекцій;

б) призначення роботодавцем осіб, які мають належну кваліфікацію та досвід, з метою підвищення рівня безпеки та гігієни праці;

с) професійну підготовку працівників та їхніх представників з безпеки та гігієни праці;

д) надання на постійній основі інформаційно-освітніх програм з безпеки та гігієни праці для працівників;

е) постійний обмін інформацією та досвідом з питань безпеки та гігієни праці на шахтах;

ф) проведення роботодавцем консультацій з працівниками та їхніми представниками при розробці політики і процедур в галузі безпеки та гігієни праці; та

г) залучення роботодавцем представників працівників до розслідувань нещасних випадків і небезпечних подій, проведення яких передбачене статтею 10 "d" Конвенції.

V. Інші положення

32. Не повинно бути дискримінації або санкцій проти працівника, який здійснює права, передбачені національним законодавством або погоджені між роботодавцями, працівниками та їхніми представниками.

33. Належну увагу слід приділяти можливому впливу гірничих робіт на оточуюче шахту природне середовище та на безпеку населення. Це повинно включати, зокрема, контроль за осіданням поверхні, вібрацією, леткою породою, вмістом шкідливих речовин у воді, повітрі або ґрунті, безпечне та ефективне утримання відвалів і відновлення земель у місцях гірничих розробок.

Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище № 155

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, будучи скликаною в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та зібравшись 3 червня 1981 року на свою шістдесят сьому сесію й ухваливши прийняття певних пропозицій стосовно безпеки й гігієни праці та виробничого середовища, що є пунктом шостим порядку денного сесії, а також вирішивши надати цим пропозиціям форми міжнародної конвенції, ухвалює 22 червня 1981 року наведену нижче конвенцію, на яку можна посилались як на Конвенцію 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище:

Частина I

Сфера застосування та визначення

Стаття 1

1. Ця Конвенція застосовується до всіх галузей економічної діяльності.

2. Держава-член, яка ратифікує цю Конвенцію, після консультації на якомога більш ранньому етапі із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників, може вилучати, частково або цілком, зі сфери її застосування окремі галузі економічної діяльності, наприклад морське судноплавство або рибальство, стосовно яких виникають особливі проблеми.

3. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, у своїй першій доповіді про застосування Конвенції, поданій відповідно до статті 22 Статуту Міжнародної організації праці, перелічує будь-які галузі, які можуть бути вилучені відповідно до пункту 2 цієї статті, викладаючи причини такого вилучення та описуючи заходи, яких ужито для забезпечення адекватного захисту працівників у вилучених галузях, і повідомляє в подальших доповідях про будь-який прогрес стосовно ширшого застосування.

Стаття 2

1. Ця Конвенція застосовується до всіх працівників охоплених галузей економічної діяльності.

2. Держава-член, яка ратифікує цю Конвенцію, після консультації на якомога більш ранньому етапі із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників, може

вилучати, частково або цілком, зі сфери її застосування обмежені категорії працівників, стосовно яких є певні труднощі.

3. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, у своїй першій доповіді про застосування Конвенції, подаваній відповідно до статті 22 Статуту Міжнародної організації праці, перелічує будь-які обмежені категорії працівників, які можуть бути вилучені відповідно до пункту 2 цієї статті, викладаючи причини такого вилучення, і повідомляє в подальших доповідях про будь-який прогрес стосовно ширшого застосування.

Стаття 3

Для цілей цієї Конвенції:

- а) термін "галузі економічної діяльності" охоплює всі галузі, в яких працівники працюють за наймом, зокрема державну службу;
- б) термін "працівники" охоплює всіх осіб, які працюють за наймом, зокрема державних службовців;
- с) термін "робоче місце" охоплює всі місця, де працівникам необхідно бути або куди їм необхідно прямувати у зв'язку з їхньою роботою, і є під прямим чи опосередкованим контролем роботодавця;
- д) термін "правила" охоплює всі положення, яким компетентний орган чи органи надали законної сили;
- е) термін "здоров'я" стосовно праці означає не тільки відсутність хвороби чи недуги; він також уключає фізичні й психічні елементи, які впливають на здоров'я і безпосередньо стосуються безпеки й гігієни праці.

Частина II

Засади національної політики

Стаття 4

1. Кожна держава-член з урахуванням національних умов і практики та після консультації з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників розробляє, здійснює та періодично переглядає погоджену національну політику в галузі безпеки й гігієни праці та виробничого середовища.

2. Мета цієї політики – запобігати нещасним випадкам і завданню шкоди здоров'ю, що виникають унаслідок роботи, пов'язані з нею або в ході неї, мінімізуючи настільки, наскільки це є

обґрунтовано практично можливим, причини небезпек, притаманних виробничому середовищу.

Стаття 5

Під час проведення політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, до уваги беруться настільки, наскільки вони впливають на безпеку й гігієну праці та виробниче середовище, такі основні сфери діяльності:

а) розроблення, випробування, вибору, заміни, монтажу, розміщення, використання та обслуговування матеріальних елементів праці (робочих місць, виробничого середовища, інструментів, механізмів та обладнання, хімічних, фізичних та біологічних речовин й агентів, робочих процесів);

б) зв'язків між матеріальними елементами праці й особами, які виконують або контролюють роботу, а також пристосування механізмів, обладнання, робочого часу, організації праці й трудових процесів до фізичних і психічних здібностей працівників;

с) професійної підготовки, зокрема необхідної подальшої підготовки, кваліфікації та стимулювання осіб, які так чи інакше беруть участь у досягненні адекватних рівнів безпеки й гігієни праці;

д) зв'язку та співробітництва на рівнях робочої групи та підприємства та на всіх інших відповідних рівнях до національного рівня включно;

е) захисту працівників та їхніх представників від дисциплінарних заходів унаслідок здійснених ними належним чином дій відповідно до політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції.

Стаття 6

У ході розроблення політики, згаданої в статті 4 цієї Конвенції, зазначаються відповідні функції та обов'язки органів державної влади, роботодавців, працівників та інших осіб стосовно безпеки й гігієни праці та виробничого середовища з урахуванням як допоміжної ролі таких обов'язків, так і національних умов та практики.

Стаття 7

Становище в галузі безпеки й гігієни праці та виробничого середовища переглядається у відповідні строки або в цілому, або стосовно певних аспектів для виявлення основних проблем, розробки ефективних способів їхнього вирішення, визначення пріоритетів заходів та оцінки результатів.

Частина III
Заходи на національному рівні
Стаття 8

Кожна держава-член за допомогою законів або підзаконних актів чи в будь-який інший спосіб, що відповідає національним умовам та практиці, і після консультації із заінтересованими представницькими організаціями роботодавців і працівників уживає таких заходів, які можуть бути необхідними для виконання положень статті 4 цієї Конвенції.

Стаття 9

1. Утілення в життя нормативно-правових актів, які стосуються безпеки й гігієни праці та виробничого середовища, забезпечується адекватною та відповідною системою інспекції.

2. Система втілення в життя передбачає застосування адекватних санкцій за порушення нормативно-правових актів.

Стаття 10

Необхідно вживати заходів для консультування роботодавців і працівників з метою надання їм допомоги у виконанні юридичних зобов'язань.

Стаття 11

Для втілення в життя політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, компетентний орган чи органи забезпечують поступове виконання таких функцій:

а) визначення у випадках, коли цього вимагають характер і ступінь небезпеки, умов, які регулюють проектування, будівництво та розміщення підприємств, введення їх в експлуатацію, значні зміни, що впливають на них, та зміни, здійснювані для досягнення їхніх цілей, безпеку технічного обладнання, яке використовується в ході роботи, а також застосування процедур, визначених компетентними органами;

б) визначення виробничих процесів, речовин та агентів, контакт з якими необхідно заборонити, обмежити або поставити в залежність від дозволу чи контролю компетентного органу чи органів; беруться до уваги небезпеки для здоров'я, що виникають унаслідок одночасного контакту з кількома речовинами або агентами;

с) установа й застосування процедур повідомлення про нещасні випадки на виробництві й професійні захворювання роботодавцями й, у відповідних випадках, страховими установами та іншими безпосередньо заінтересованими, а також подання

щорічних статистичних даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання;

d) проведення розслідувань тоді, коли нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання чи будь-які інші завдання шкоди здоров'ю, що виникають у ході роботи або у зв'язку з нею, свідчать про серйозне становище;

e) щорічна публікація інформації про вжиті заходи відповідно до політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, та про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання та про інші завдання шкоди здоров'ю, які виникають у ході роботи або у зв'язку з нею;

f) упровадження або розширення, з урахуванням національних умов і можливостей, систем вивчення хімічних, фізичних та біологічних агентів з погляду небезпеки для здоров'я працівників.

Стаття 12

Необхідно вживати заходів згідно з національним законодавством і практикою з метою забезпечення того, що особи, які розробляють, виготовляють, імпортують, постачають або передають механізми, обладнання або речовини для професійного використання:

a) пересвідчуються настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, що механізми, обладнання або речовини не зумовлюють загроз безпеці й здоров'ю тих, хто користується ними правильно;

b) подають інформацію стосовно правильного монтажу й використання механізмів та обладнання, а також правильного використання речовин й інформацію про небезпеки, пов'язані з механізмами й обладнанням, а також про шкідливі властивості хімічних речовин та фізичних і біологічних агентів або продуктів, а також інструкції стосовно того, як необхідно уникати відомих небезпек;

c) проводять вивчення й дослідження чи в будь-який інший спосіб стежать за розвитком науково-технічних знань, необхідних для виконання положень пунктів "a" й "b" цієї статті.

Стаття 13

Працівнику, який залишив робочу ситуацію, яку він мав достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, забезпечується захист від неправомірних наслідків згідно з національними умовами та практикою.

Стаття 14

Необхідно вживати заходів для сприяння в спосіб, що відповідає національним умовам і практиці, залученню питань безпеки й гігієни праці та виробничого середовища на всіх рівнях освіти й професійної підготовки, зокрема вищої технічної, медичної та професійної освіти, у спосіб, що відповідає потребам у галузі професійної підготовки всіх працівників.

Стаття 15

1. Для забезпечення погодженості політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, та заходів стосовно її проведення кожна держава-член, після консультації на якомога більш ранньому етапі з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників, а також, у відповідних випадках, з іншими органами вживає заходів, які відповідають національним умовам і практиці, для забезпечення необхідної координації між різними органами влади та організаціями, покликаними виконувати положення частин II й III цієї Конвенції.

2. Ці заходи повинні включати створення центрального органу в усіх випадках, коли обставини цього потребують і національні умови та практика дозволяють це.

Частина IV

Заходи на рівні підприємства

Стаття 16

1. Від роботодавців повинно вимагатися настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, забезпечення безпечності робочих місць, механізмів, обладнання та процесів, які перебувають під їхнім контролем, і відсутності загрози здоров'ю з їхнього боку.

2. Від роботодавців повинно вимагатися настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, забезпечення відсутності загрози здоров'ю з боку хімічних, фізичних та біологічних речовин й агентів, які перебувають під їхнім контролем, тоді, коли вжито відповідних захисних заходів.

3. Від роботодавців повинно вимагатися надавати у випадках, коли це є необхідним, відповідні захисні одяг і засоби для недопущення настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, загрози виникнення нещасних випадків або шкідливих наслідків для здоров'я.

Стаття 17

В усіх випадках, коли два чи більше підприємства одночасно здійснюють діяльність на одному робочому місці, вони співробітничать у застосуванні вимог цієї Конвенції.

Стаття 18

Від роботодавців повинно вимагатись у випадках, коли це є необхідним, передбачати заходи для вирішення питань, пов'язаних з виникненням аварійних ситуацій та нещасних випадків на виробництві, зокрема належні заходи для надання першої допомоги.

Стаття 19

На рівні підприємства необхідно вживати заходів, відповідно до яких:

- а) працівники в ході виконання своєї роботи співробітничать у виконанні їхнім роботодавцем покладених на нього обов'язків;
- б) представники працівників на підприємстві співробітничать з роботодавцем у галузі безпеки й гігієни праці;
- в) представникам працівників на підприємстві надають належну інформацію про заходи, ужиті роботодавцем для забезпечення безпеки й гігієни праці, і можуть консультиватися зі своїми представницькими організаціями з приводу такої інформації за умови нерозголошення комерційної таємниці;
- г) працівникам та їхнім представникам на підприємстві забезпечується належна підготовка в галузі безпеки й гігієни праці;
- д) працівники або їхні представники та, залежно від випадку, їхні представницькі організації на підприємстві відповідно до національних законодавств і практики наділяються повноваженнями розглядати всі аспекти безпеки й гігієни праці, пов'язані з їхньою роботою, й отримують консультації роботодавця стосовно цих аспектів; для цього за обопільною згодою на підприємство може бути запрошено позаштатних технічних радників;
- е) працівник без зволікання повідомляє своєму безпосередньому начальнику про будь-яку ситуацію, яку він має достатні підстави вважати такою, що становить безпосередню й серйозну небезпеку для його життя або здоров'я, доти, доки роботодавець не вжив заходів для її усунення, якщо необхідно, роботодавець не може вимагати, щоб працівники повернулися до робочої ситуації у випадках, коли зберігається пряма й серйозна небезпека для життя чи здоров'я.

Стаття 20

Співробітництво між керівництвом і працівниками та (або) їхніми представниками в рамках підприємства є обов'язковим елементом організаційних та інших заходів, яких уживають на виконання положень статей 16-19 цієї Конвенції.

Стаття 21

Заходи з безпеки й гігієни праці не зумовляють жодних витрат з боку працівників.

Частина V

Прикінцеві положення

Стаття 22

Ця Конвенція не переглядає жодних міжнародних конвенцій або рекомендацій у галузі праці.

Стаття 23

Офіційні грамоти про ратифікацію цієї Конвенції надсилаються Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації.

Стаття 24

1. Ця Конвенція має обов'язкову силу тільки для тих держав – членів Міжнародної організації праці, ратифікаційні грамоти яких зареєстрував Генеральний директор.

2. Вона набирає чинності через дванадцять місяців після дати реєстрації Генеральним директором ратифікаційних грамот двох держав-членів.

3. У подальшому ця Конвенція набирає чинності для будь-якої держави-члена через дванадцять місяців після дати реєстрації її ратифікаційної грамоти.

Стаття 25

1. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію, може денонсувати її після закінчення десяти років з дати, коли Конвенція вперше набирає чинності, за допомогою акта, надісланого Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації. Така денонсація не набирає чинності доти, доки не мине рік після дати реєстрації акта про денонсацію.

2. Кожна держава-член, яка ратифікувала цю Конвенцію і яка протягом року, що настає після закінчення десятирічного періоду, зазначеного в попередньому пункті, не здійснює права денонсації, передбаченого в цій статті, буде зобов'язаною на наступний десятирічний період і, у подальшому, може денонсувати цю Конвенцію після закінчення кожного десятирічного періоду відповідно до умов, передбачених у цій статті.

Стаття 26

1. Генеральний директор Міжнародного бюро праці повідомляє всім членам Міжнародної організації праці про реєстрацію всіх

ратифікаційних грамот й актів про денонсацію, надісланих йому державами – членами Організації.

2. Повідомляючи державам – членам Організації про реєстрацію отриманої ним другої ратифікаційної грамоти, Генеральний директор звертає увагу держав – членів Організації на дату набрання чинності цією Конвенцією.

Стаття 27

Генеральний директор Міжнародного бюро праці надсилає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй для реєстрації відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй всі відомості про всі ратифікаційні грамоти й акти про денонсацію, зареєстровані ним згідно з положеннями попередніх статей.

Стаття 28

Адміністративна рада Міжнародного бюро праці у випадках, коли вона вважає це необхідним, надає Генеральній конференції доповідь про застосування цієї Конвенції та розглядає доцільність унесення до порядку денного Конференції питання про її цілковитий або частковий перегляд.

Стаття 29

1. Якщо Конференція ухвалить нову конвенцію, за допомогою якої здійснено цілковитий або частковий перегляд цієї Конвенції, і якщо в новій конвенції не передбачено іншого, то:

а) ратифікація державою-членом нової конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд, *ipso jure*⁴ спричиняє, незалежно від положень викладеної вище статті 25, негайну денонсацію цієї Конвенції за умови набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд;

б) з дня набрання чинності новою конвенцією, за допомогою якої здійснено перегляд, ця Конвенція перестає бути відкритою для ратифікації державами-членами.

2. Ця Конвенція в будь-якому разі залишається чинною в теперішній формі й з теперішнім змістом для тих держав-членів, які ратифікували її, але не ратифікували конвенції, за допомогою якої здійснено перегляд.

Стаття 30

Англо- та франкомовна редакції тексту цієї Конвенції мають однакову силу.

⁴ *Ipso jure* – на підставі закону (лат.).

Протокол до Конвенції 1981 року про безпеку й гігієну праці⁵

(прийнятий у Женеві 20.06.2002 на 90-й сесії Генеральної конференції МОП)

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, будучи скликаною в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та зібравшись 3 червня 2002 року на свою дев'яносту сесію;

відзначаючи норми статті 11 Конвенції 1981 року про безпеку та гігієну праці (далі – Конвенція), відповідно до яких, зокрема:

«Для втілення в життя політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, компетентний орган чи органи забезпечують послідовне виконання таких функцій:

...

с) встановлення й застосування процедур повідомлення про нещасні випадки на виробництві й професійні захворювання роботодавцями й, у відповідних випадках, страховими установами та іншими безпосередньо заінтересованими органами або особами, а також подання щорічних статистичних даних про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання;

...

е) щорічна публікація інформації про вжиті заходи відповідно до політики, зазначеної в статті 4 цієї Конвенції, та про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання та про інше завдання шкоди здоров'ю, що виникають унаслідок роботи, пов'язані з нею або виникають під час її виконання,

беручи до уваги необхідність зміцнення процедур повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання та їх реєстрацію, а також сприяння узгодженню систем реєстрації і повідомлення з метою виявлення причин і вжиття заходів попередження, постановив прийняти ряд пропозицій щодо повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання та їх реєстрацію, що є п'ятим пунктом порядку денного сесії, вирішивши надати цим пропозиціям форму протоколу до Конвенції 1981 року про безпеку та гігієну праці, ухвалює цього двадцятого дня червня місяця дві тисячі другого року наступний Протокол, який може називатися Протоколом 2002 року до Конвенції 1981 року про безпеку та гігієну праці.

5 Неофіційний переклад.

I. ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття 1

Для цілей цього Протоколу:

- а) термін «нещасний випадок на виробництві» охоплює ситуацію, яка виникає у зв'язку з роботою або під час роботи, яка стає причиною виробничої травми, іншого ушкодження здоров'я працівника або його смерті;
- б) термін «професійне захворювання» охоплює захворювання, отримані в результаті впливу шкідливих і (або) небезпечних факторів, що виникають у зв'язку з трудовою діяльністю;
- с) термін «аварійна ситуація» охоплює легко встановлювану ситуацію, що визначається відповідно до національного законодавства й нормативно-правових актів, яка може бути причиною травми або захворювання осіб, що виконують роботу, або населення;
- д) термін «нещасний випадок у дорозі на роботу і з роботи» охоплює нещасні випадки, які є причиною смерті або іншого ушкодження здоров'я працівника і що відбуваються безпосередньо на шляху прямування між місцем роботи і:
 - i) основним або тимчасовим місцем проживання працівника; або
 - ii) місцем, де працівник зазвичай приймає їжу; або
 - iii) місцем, де працівник звичайно отримує заробітну плату.

II. СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ І ПОВІДОМЛЕННЯ

Стаття 2

Компетентний орган на основі законодавства або нормативно-правових актів, або за допомогою інших відповідних національних умов і практиці методів і після консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників встановлює та періодично переглядає вимоги і процедури, що стосуються:

- а) реєстрації нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і, залежно від обставин, аварійних ситуацій, нещасних випадків у дорозі на роботу і з роботи, а також передбачуваних випадків професійних захворювань;
- б) повідомлення про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання і, залежно від обставин, про аварійні ситуації, нещасні випадки в дорозі на роботу і з роботи, а також про передбачувані випадки професійних захворювань.

Стаття 3

Вимоги і процедури, що стосуються реєстрації, визначають:

- а) відповідальність роботодавців:
 - i) за реєстрацію нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і, залежно від обставин, аварійних ситуацій, нещасних випадків у дорозі на роботу і з роботи і передбачуваних випадків професійних захворювань;
 - ii) за надання працівникам або їхнім представникам відповідної інформації про систему реєстрації;
 - iii) за забезпечення належного ведення такої реєстрації та використання її для прийняття заходів попередження;
 - iv) за утримання від застосування санкцій або дисциплінарних заходів по відношенню до працівника, який повідомив про нещасний випадок на виробництві, професійне захворювання, аварійну ситуацію, нещасний випадок у дорозі на роботу і з роботи або про передбачуваний випадок професійного захворювання;
- б) обсяг інформації, що підлягає реєстрації;
- с) термін зберігання зареєстрованої інформації;
- д) заходи щодо забезпечення конфіденційності персональних і медичних даних, якими володіє роботодавець відповідно до національного законодавства, нормативно-правових актів, умов і практики.

Стаття 4

Вимоги і процедури, що стосуються повідомлення, визначають:

- а) відповідальність роботодавців:
 - i) за повідомлення компетентних органів або інших встановлених органів про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання і, залежно від обставин, про аварійні ситуації, нещасні випадки в дорозі на роботу і з роботи, а також про передбачувані випадки професійних захворювань;
 - ii) за надання працівникам або їхнім представникам відповідної інформації про випадки, стосовно яких надіслані повідомлення;
- б) залежно від обставин заходи, яких повинні вживати страхові установи, служби гігієни праці, медичні установи й інші безпосередньо заінтересовані органи з метою повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання;

с) критерії, відповідно до яких повинні направлятися повідомлення про нещасні випадки на виробництві, професійні захворювання і, залежно від обставин, про аварійні ситуації, нещасні випадки в дорозі на роботу і з роботи, а також про передбачувані випадки професійних захворювань;

д) терміни, протягом яких повинні надсилатися повідомлення.

Стаття 5

Повідомлення містить таку інформацію:

а) дані про підприємство, установу і роботодавця;

б) залежно від обставин, дані про особу, яка отримала травму, і про характер травми або захворювання;

с) відомості про робоче місце, обставини нещасного випадку або аварійної ситуації, а у випадку професійного захворювання – дані про обставини впливу шкідливих і (або) небезпечних для здоров'я факторів.

III. НАЦІОНАЛЬНА СТАТИСТИКА

Стаття 6

Кожна держава-член, яка ратифікує цей Протокол, щорічно публікує на основі повідомлень та іншої наявної інформації статистичні дані таким чином, щоб вони мали представницький характер для країни в цілому і стосувалися нещасних випадків на виробництві, професійних захворювань і, залежно від обставин, аварійних ситуацій і нещасних випадків у дорозі на роботу і з роботи, а також аналіз цих даних.

Стаття 7

Ці статистичні дані складаються відповідно до систем класифікації, сумісних з останніми відповідними міжнародними системами, розробленими під егідою Міжнародної організації праці або інших компетентних міжнародних організацій.

IV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 8

1. Держава-член може ратифікувати цей Протокол одночасно з ратифікацією Конвенції або в будь-який час після її ратифікації, надіславши Генеральному директору Міжнародного бюро праці для реєстрації офіційну грамоту про ратифікацію цього Протоколу.

2. Протокол набирає чинності за 12 місяців від дати реєстрації Генеральним директором ратифікаційних грамот двох держав –

членів Організації. Надалі цей Протокол набуває чинності для кожної держави – члена Організації за 12 місяців від дати реєстрації Генеральним директором його ратифікаційної грамоти і надалі Конвенція набуває для відповідної держави-члена обов'язкової чинності зі статтями 1–7 цього Протоколу.

Стаття 9

1. Держава – член Організації, яка ратифікувала цей Протокол, може денонсувати його, якщо Конвенція відкрита для денонсації відповідно до положень статті 25, надіславши Генеральному директору Міжнародного бюро праці акт про денонсацію для реєстрації.

2. Денонсація Конвенції відповідно до положень її статті 25 державою-членом, яка ратифікувала цей Протокол, автоматично тягне за собою денонсацію цього Протоколу.

3. Денонсація цього Протоколу відповідно до положень пунктів 1 і 2 цієї статті набуває чинності за рік після дати реєстрації акта про денонсацію.

Стаття 10

1. Генеральний директор Міжнародного бюро праці повідомляє всім державам – членам Міжнародної організації праці про реєстрацію всіх ратифікаційних грамот та актів про денонсацію, надісланих йому державами – членами Організації.

2. Повідомляючи державам – членам Організації про реєстрацію другої ратифікаційної грамоти, Генеральний директор звертає увагу держав – членів Організації на дату набрання чинності цим Протоколом.

Стаття 11

Генеральний директор Міжнародного бюро праці надсилає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй для реєстрації відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй відомості про всі ратифікаційні грамоти й акти про денонсацію, зареєстровані Генеральним директором згідно з положеннями попередніх статей.

Стаття 12

Англо- та франкомовна редакції тексту цієї Конвенції мають однакову силу.

Конвенція 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці № 187

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, що скликана в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та зібралася 31 травня 2006 року на свою 95-у сесію,

визнаючи глобальні масштаби виробничого травматизму, професійних захворювань і загибелі людей на виробництві та необхідність вжиття подальших заходів з метою їхнього скорочення,

нагадуючи, що захист працівників у випадку загальних і професійних захворювань і травматизму на виробництві є одним із завдань Міжнародної організації праці, передбачених у її Статуті,

визнаючи, що випадки виробничого травматизму, професійних захворювань і загибелі людей на виробництві мають негативний вплив на продуктивність і процес економічного й соціального розвитку,

відзначаючи пункт g) розділу III Філадельфійської декларації, відповідно до якого Міжнародна організація праці взяла на себе урочисте зобов'язання сприяти прийняттю країнами світу програм, що мають на меті забезпечувати необхідний захист життя й здоров'я трудящих усіх професій,

пам'ятаючи про Декларацію МОП основних принципів і прав у світі праці 1998 року та механізм її реалізації,

відзначаючи Конвенцію 1981 року про безпеку та гігієну праці (№ 155), Рекомендацію 1981 року про безпеку та гігієну праці (№ 164) та інші акти Міжнародної організації праці, котрі мають відношення до основ, що сприяють безпеці та гігієні праці,

нагадуючи, що сприяння безпеці та гігієні праці є частиною Програми гідної праці для всієї Міжнародної організації праці;

нагадуючи Висновки про нормотворчу діяльність МОП у галузі безпеки та гігієни праці – глобальну стратегію, прийняту на 91-й сесії Міжнародної конференції праці (2003 р.), зокрема, щодо забезпечення того, щоб у національних програмах питанням безпеки та гігієни праці приділялася пріоритетна увага, підкреслюючи важливість постійного розвитку національної культури профілактики в галузі безпеки та гігієни праці,

постановивши ухвалити ряд пропозицій щодо безпеки та гігієни праці, що є четвертим пунктом порядку денного сесії, та

вирішивши надати цим пропозиціям форми міжнародної конвенції,

ухвалює цього п'ятнадцятого дня червня місяця дві тисячі шостого року наступну конвенцію, яка може називатися Конвенцією 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці.

I. ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття 1

Відповідно до цілей цієї Конвенції:

а) термін національна політика означає національну політику в галузі безпеки та гігієни праці й виробничого середовища, розроблену відповідно до принципів, закладених у статті 4 Конвенції 1981 року про безпеку та гігієну праці (№ 155);

б) термін національна система безпеки та гігієни праці або національна система означає інфраструктуру, що передбачає основні рамки для проведення національної політики й національних програм в галузі безпеки та гігієни праці;

с) термін національна програма з безпеки та гігієни праці або національна програма означає будь-яку національну програму, що включає завдання, які треба буде розв'язати у встановлений термін, пріоритети й засоби дій, сформульовані з метою вдосконалювання безпеки та гігієни праці, а також засоби оцінки досягнутих результатів;

д) термін національна культура профілактики в галузі безпеки та гігієни праці означає культуру, у якій право на безпечне й здорове виробниче середовище дотримується на всіх рівнях, коли уряди, роботодавці й працівники беруть активну участь у забезпеченні безпечного та здорового виробничого середовища за допомогою системи встановлених прав, відповідальності й обов'язків і коли принципам профілактики надається найвищий пріоритет.

II. МЕТА

Стаття 2

1. Кожна держава-член Організації, що ратифікує цю Конвенцію, сприяє постійному вдосконалюванню безпеки та гігієни праці з метою попередження випадків виробничого травматизму, професійних захворювань і загибелі людей на виробництві за допомогою розробки, на основі консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників, національної політики, національної системи й національної програми.

2. Кожна держава-член Організації вживає активних заходів з метою поступового створення безпечного й здорового виробничого

середовища за допомогою національної системи й національних програм у галузі безпеки та гігієни праці, беручи до уваги принципи, закладені в актах Міжнародної організації праці (МОП), які мають відношення до основ, що сприяють безпеці та гігієні праці.

3. Кожна держава-член, на основі консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників, періодично розглядає заходи, які можна було б почати з метою ратифікації відповідних конвенцій МОП з питань безпеки та гігієни праці.

III. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Стаття 3

1. Кожна держава-член Організації сприяє безпечному та здоровому виробничому середовищу за допомогою розробки національної політики.

2. Кожна держава-член Організації на всіх відповідних рівнях сприяє й прагне досягнення реалізації права працівників на безпечне й здорове виробниче середовище.

3. При розробці своєї національної політики кожна держава-член Організації, з урахуванням своїх національних умов і практики, а також на основі консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників, сприяє основним принципам, таким як: оцінка професійних ризиків або небезпек; боротьба із професійними ризиками або небезпеками в місці їхнього виникнення; розвиток національної культури профілактики в галузі безпеки та гігієни праці, що включає інформацію, консультації й підготовку.

IV. НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА

Стаття 4

1. Кожна держава-член Організації створює, підтримує, поступово розвиває й періодично переглядає національну систему безпеки та гігієни праці на основі консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників.

2. Національна система безпеки та гігієни праці включає, серед іншого:

а) законодавчі та нормативно-правові акти, колективні договори (у відповідних випадках), будь-які інші відповідні акти з безпеки та гігієни праці;

b) орган або відомство (органи або відомства), відповідальні за питання безпеки та гігієни праці, створені відповідно до національного законодавства й практики;

c) механізми для забезпечення дотримання національних законодавчих і нормативно-правових актів, включаючи системи інспекції;

d) заходи, спрямовані на забезпечення співробітництва на рівні підприємства, між його керівництвом, працівниками та їхніми представниками в якості основного елемента заходів профілактики на виробництві.

3. Національна система безпеки та гігієни праці, у відповідних випадках, включає:

a) національний тристоронній консультативний орган або органи, що опікуються питаннями безпеки та гігієни праці;

b) інформаційні й консультативні служби з питань безпеки та гігієни праці;

c) професійну підготовку з питань безпеки та гігієни праці;

d) служби гігієни праці відповідно до національного законодавства й практики;

e) науково-дослідні роботи в галузі безпеки та гігієни праці;

f) механізм, що дозволяє здійснювати збирання й аналіз даних про випадки виробничого травматизму й професійних захворювань, беручи до уваги відповідні акти МОП;

g) положення, що передбачають співробітництво з відповідними системами страхування або соціального забезпечення, які охоплюють випадки виробничого травматизму й професійних захворювань;

h) допоміжні механізми, спрямовані на поступове поліпшення умов у галузі безпеки та гігієни праці на мікропідприємствах, а також на малих і середніх підприємствах і в неформальній економіці.

V. НАЦІОНАЛЬНА ПРОГРАМА

Стаття 5

1. Кожна держава-член Організації розроблює, проводить, стежить за виконанням, оцінює й періодично переглядає національну програму з безпеки та гігієни праці на основі консультацій з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників.

2. Національна програма:

а) сприяє розвитку національної культури профілактики в галузі безпеки та гігієни праці;

б) робить внесок у захист працівників завдяки ліквідації або зведення до мінімуму, наскільки це практично можливо, виробничих ризиків і небезпек, відповідно до національного законодавства й практики, з метою попередження виробничого травматизму, професійних захворювань і загибелі людей на виробництві, а також сприяння безпеці та гігієні праці на робочому місці;

с) розроблює й переглядає на основі аналізу національної ситуації в сфері безпеки та гігієни праці, включаючи аналіз національної системи безпеки та гігієни праці;

д) включає завдання, цілі й показники результативності;

е) підкріплює, наскільки це можливо, іншими додатковими національними програмами й планами, що сприяють поступовому забезпеченню безпечного й здорового виробничого середовища.

3. Національна програма широко розголошується та, у міру можливості, затверджується й запускається в дію вищими органами державної влади.

VI. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 6

Ця Конвенція не переглядає жодну іншу міжнародну трудову конвенцію або рекомендацію.

Стаття 7

Офіційні документи про ратифікацію цієї Конвенції надсилаються Генеральному директорові Міжнародного бюро праці для реєстрації.

Стаття 8

1. Ця Конвенція має обов'язкову чинність тільки для тих держав-членів МОП, чиї документи про ратифікацію зареєстровані Генеральним директором Міжнародного бюро праці.

2. Вона набуває чинності через 12 місяців після дати реєстрації Генеральним директором документів про ратифікацію від двох держав-членів Організації МОП.

3. Надалі ця Конвенція набуває чинності для кожної держави-члена МОП через 12 місяців після дати реєстрації її документа про ратифікацію.

Стаття 9

1. Кожна держава-член МОП, яка ратифікувала цю Конвенцію, може після закінчення десятирічного періоду з моменту, коли вона початково набула чинності, денонсувати її актом про денонсацію, надісланим Генеральному директорові Міжнародного бюро праці для реєстрації. Денонсація набуває чинності через рік після дати її реєстрації.

2. Для кожної держави-члена МОП, яка ратифікувала цю Конвенцію і яка протягом року після закінчення згаданого в попередньому параграфі десятирічного періоду не скористається передбаченим у цій статті правом на денонсацію, Конвенція буде залишатися чинною протягом наступного десятирічного періоду, і надалі ця держава зможе денонсувати цю Конвенцію після закінчення кожного десятирічного періоду в порядку, встановленому в цій статті.

Стаття 10

1. Генеральний директор Міжнародного бюро праці сповіщає всі держави-члени МОП про реєстрацію всіх документів про ратифікацію і заяв про денонсацію, надісланих йому державами-членами Організації.

2. Сповідуючи держави-члени Організації про реєстрацію, отриманого ним другого документа про ратифікацію, Генеральний директор звертає їхню увагу на дату набрання чинності цієї Конвенцією.

Стаття 11

Генеральний директор Міжнародного бюро праці направляє Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй для реєстрації у відповідності зі статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй повні дані щодо всіх документів про ратифікацію та актів про денонсацію, зареєстрованих ним відповідно до положень попередніх статей.

Стаття 12

У випадках, коли Адміністративна рада Міжнародного бюро праці вважає це необхідним, вона подає Генеральній конференції доповідь про застосування цієї Конвенції та розглядає доцільність включення до порядку денного Конференції питання про її перегляд.

Стаття 13

1. Якщо Конференція ухвалить нову конвенцію, що повністю або частково переглядає цю Конвенцію, і якщо нова конвенція не передбачає іншого, то:

а) ратифікація будь-яким членом МОП нової Конвенції, що переглядає цю Конвенцію, спричиняє автоматично, незалежно від положень статті 9, негайну денонсацію цієї Конвенції за умови, що нова конвенція, що переглядає цю Конвенцію, набуває чинності;

б) від дня набрання чинності нової конвенції, що переглядає цю Конвенцію, ця Конвенція припиняє бути відкритою для ратифікації державами-членами МОП.

2. Ця Конвенція залишається в усякому разі чинною за формою та змістом для тих держав-членів МОП, які її ратифікували, але не ратифікували конвенцію, що переглядає цю Конвенцію.

Стаття 14

Англійський і французький тексти цієї Конвенції мають однакову силу.

Гірнича промисловість – це одна з найнебезпечніших галузей у світі. Шахтарі стикаються з численними небезпеками в робочому середовищі, властивому для шахт. Дії, спрямовані на підвищення безпеки та гігієни праці в шахтах повинні відповідати міжнародним стандартам, що вирішують конкретні проблеми у гірничій галузі.

Мета даного посібника – надати огляд основних документів МОП, що стосуються безпеки та гігієни праці в шахтах. Конвенція про безпеку та гігієну праці в шахтах 1995 року (№ 176) – це міжнародно визнаний галузевий стандарт, який встановлює відповідальність державних органів, роботодавців, а також права та обов’язки працівників і їхніх представників у гірничій галузі.

ISBN 978-92-2-830911-9

9 789228 309119